

ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ : ΜΑΡΙΕΤΤΑ ΜΙΝΩΤΟΥ

ΙΟΝΙΟΣ

ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β'
ΕΤΟΣ Α'—1930

ΑΡΙΘ. 43—44
ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΑΝΤ. Β

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΑΘΗΝΑΙ
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ

ΒΡΑΙΟΥΘΕΚΗ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ
"ΙΟΝΙΟΥ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑΣ."

ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ : ΜΑΡ. ΜΙΝΩΤΟΥ

Έτησία . . . . Δραχ. 50
Έξάμηνος . . . . > 25
Έτησία έξωτερικού δολλάρια 2

Έμβάσματα, συνεργασία και ό,τι άλλο σχετικό με τὸ περιοδικὸ στέλνονται προσωρινῶς στή διεύθυνση :

Μαρ. Μινώτου, Ξενοδοχείου Σπλέντιτ—Αθήναι

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Λογοτέχνης (ποίημα)	Ρήγα Γκόλφη
Ἡ Χιὸς καὶ τὸ γλωσσικὸ ζήτημα	Κ. Ἀμαντου
Σουικέη Μαέτα (ιαπωνικὴ ποίηση)	Ἀν. Σκιαδαρέση
Ἐπίσχεσις (ποίημα)	Ρίτας Μπούμη
Ἡ Ζωὴ καὶ τὸ Ἔργο τοῦ Λασκαράτου	Δ. Ζακυνθνοῦ
Τὸ σκοτάδι (ποίημα)	Ἀπ. Μαρμέλη
Ἀπελλισία (Λεοπάρδι)	Θεόφ. Βορέα
Ραμπιντρανάθ Ταγρό	Ἀν. Σκιαδαρέση
Τὸ ὄνειρο τοῦ Παπᾶ Χερουβείμ (διήγημα)	Μαριέττας Μινώτου
Ἀσμάτιον τῆ Κυρία	Ἀνδρέα Παπαδιαμαντοπούλου
Τὸ Ἴονιο θέατρο (Ἰωάννης Ζαμπέλιος)	Δ. Βάλσα
Τὸ ἐν Ἀθήναις Βυζαντινολογικὸν Συνέδριον	Ἀδ. Ἀδαμαντίου
Σ' ἓνα γαμπρό.—Φίλος ἀκριβὸς (ἐπιγράμματα)	Γιάννη Τσιλιμίγκρα
Τοῦ Αἰγαίου ὁ θρήνος (ποίημα)	Παύλου Φλώρου

Πνευματικὴ ζωή.—Ὁ ἐμπνευσμένος Ἰπποκράτης.—Ἡ σημερινὴ μουσική.—Ἐκθεσις φουτουριστικῆς ζωγραφικῆς.—Ἡ ἰταλικὴ ἀκαδημία.—Ἐκδηλώσεις διὰ τὸν κ. Παπανδρέου.—Οἱ γιορτὲς τῆς Ζακύνθου.—Ἡ καταστροφή τῆς βιβλιοθήκης Δεβιάζη.—Ἐπιστολαὶ ἀπὸ τὴν Ζίξυνθον.—Ἐκδρομαί. (Α. Ζώνη).—Κινδυνεύει ἡ «Φανερωμένη» (Α. Ζώντου). **Βιβλιοκριτίαι.**—«Τὰ τραγούδια τῆς ἀνατολῆς» (Μιχ. Ἀργυροπούλου). Μ. Θελασσινοῦ.—«Ὁρες τοῦ δειλινοῦ» (Μάρκος Τσιριμάκου): Μ. Μ. **Ἐκδόσεις.** Νέα Βιβλία.—Ἐφημερίδες καὶ περιοδικά.

Παρακαλοῦμε θερμὰ τοὺς καθυστεροῦντας τὴν συνδρομὴν τοὺς νὰ μᾶς τῆ στείλουν τὸ ταχύτερο. Οἱ Ἀθηναῖοι μποροῦν γιὰ εὐκολία τοὺς νὰ τὴν ἀφήσουν στὸ ξενοδ. Splendid. Κάνουμε γνωστὸ πὸς σὲ κανένα ἀπολύτως δὲν στέλνεται ἡ «Ἰονία ἀνθολογία» δωρεάν συνεπῶς ὅσοι δὲν θέλουν νὰ παραμείνουν συνδρομητὲς ἔχουν τὴν ὑποχρέωση νὰ μᾶς τὸ δηλώσουν καὶ νὰ μᾶς ἐπιστρέψουν καὶ τὰ φύλλα ποὺ ἔλαβαν. Μὲ ὅλα τὰ τρομερὰ ἔξοδα τῆς νέας ἐφάνισης διατηρήσαμε τὴ συνδρομὴ τῆς στίς 50 δραχ. ἑτησίως μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι ὅσοι τὴν ἀγαποῦν θὰ τὴν ὑποστηρίξουν μὲ τὰ σωστά των καὶ θὰ γράψουν καὶ ἄλλους συνδρομητὲς. Σὲ κείνους ποὺ ἀναεῶνουν ἀμέσως τὴ συνδρομὴ τοὺς θὰ στέλνεται πᾶντα ὡς δῶρον ἓνα ὠραῖο βιβλίον, τὸ περίφημον εἰκονογραφημένον λεύκωμα τῆς Ζακύνθου, ἢ ἕκεινο τοῦ Μαρκοῦ ἢ κάτι ἄλλο.

—Ἀπὸ τὸ φύλλον αὐτὸ ἀρχίζει ἡ δευτέρη περίοδος τῆς «Ἰονίου Ἀνθολογίας», στὴν πρωτεύουσα πιά ὀριστικῶς. Θὰ διατηρήσει τὸ σοβαρὸ τῆς χαρακτῆρα δημοσιεύοντας ἐκλεκτὰ καὶ πρωτότυπα μελέτες ἀλλὰ καὶ θὰ ἀπλωθεῖ περισσότερο στὸ λογοτεχνικὸ μέρος, μὲ ἐνημερώματα γιὰ κάθε τέτοιο ζήτημα ἑλληνικὸ ἢ ξένο. Ἡ συνεργασία τῶν νέων θὰ γίνεται εὐπρόσδεκτα δεκτὴ, ἂν πράγματι ἀξίζει, καὶ θὰ ὑποστηρίχῃ εἰλικρινῶς καὶ ἕνας ποῦ θὰ ἀπευθυνθῇ σ' αὐτὴν καὶ κριθῇ ἄξιος.

ΛΟΓΟΤΕΧΝΗΣ

Δίψα μέσα μου κλείνω
γιὰ χαρὰ καὶ γιὰ θρήνο.
Τῆς ζωῆς μου τὸ κρίνο
θέλει κῆπο ν' ἀνθίση.
Ἔχω ἀγάπες καὶ μίση
γιὰ τὸ φρόντισμα. Βρῦση
φαντασία μου καὶ γνώση,
μόνο ἡ ἔκφραση ἄς σώση
ὅ,τι ἀκέραιο ἔχω νιώσει.

Τὸ λαὸ πασπατεύω
γιὰ τὴ φράση δουλεύω
τὴν ἐντέλεια γυρεύω,
καὶ ὅποια λέξη ταιριάζω,
τὴν πονῶ, τὴ ζυγιάζω,
καὶ τοῦ Λόγου μαλάζω
τὸ χρυσάφι ζυμάρι,
φῶς ποθώντας καὶ χάρη
μαθητῆς τοῦ Ψυχάρη.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

Η ΧΙΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΓΛΩΣΣΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ

Τὰ Ἐπτάνησα, ἡ Κρήτη, ἡ Χίος ἀγωνίσθησαν γιὰ νὰ ἀναγνωρισθῆ ἡ ἀξία τῆς νέας ἑλληνικῆς, γιὰ νὰ μὴ λογαριάζεται βάρβαρη, χειρότερη ἀπὸ τὴν γλῶσσα τῶν ἀνθρωποφάγων τῆς Ἀφρικῆς. Ὁ **Νικόλαος Σοφιανός** ἀπὸ τὴν Κέρκυρα ἔκαμε τὴν πρώτη νεοελληνικὴ γραμματικὴ, ὁ Κοραῆς ἀπὸ τὴν Χίο καλλιέργησε πρῶτος ἐπιστημονικὰ τὴν νέα γλῶσσα, ὁ Ψυχάρης θεμέλιωσε τὸ μέγαρο τῆς νέας γραφομένης καὶ νέας φιλολογίας καὶ τόσο ἄλλοι λογοτέχνες γράψανε καὶ τὸν πεζὸ καὶ τὸν ποιητικὸ λόγον. Βέβαια τετρακόσια χρόνια ἀπάνω-κάτω ὕστερα ἀπὸ τὸν Σοφιανὸ ὑπάρχουν ἀκόμα τρανοὶ σοφοὶ εἰς τὰ Πανεπιστήμια τῆς Ἑλλάδος ποὺ αἰσθάνονται ἀγανάκτησι καὶ φρίκη καὶ κάποιον φόβον σὰν ἀκούσουν νὰ γίνεται λόγος γιὰ νέα ἑλληνικὴ γραμματικὴ καὶ σύνταξη καὶ φιλολογία. Τόσο πολὺ ἀδικήθηκε ὁ βασανισμένος ἑλληνικὸς λαὸς ἀπὸ τοὺς σοφοὺς του, οἱ ὁποῖοι θεωροῦν τὴν γλῶσσα του τὴν χειρότερη τοῦ κόσμου καὶ δὲν θέλουν νὰ τοῦ διευκολύνουν τὴν μόρφωσίν του τὴν ἐπαγγελματικὴ καὶ τὴν ψυχικὴ γράφοντας τὴν γλῶσσα ποὺ αἰσθάνεται ὁ κόσμος τοῦλάχιστο ποὺ πέρασε μόνο ἀπὸ δημοτικὸ σχολεῖο. Ἄλλὰ σήμερον πιά γλήγορα θὰ ἔλθῃ ἡ ἡμέρα ποὺ δὲν θὰ μπορῆ π.χ. ἓνας ἱεροκῆρυκας νὰ μιλῆ εἰς τὸ κήρυγμά του γλῶσσα ποὺ δὲν καταλαβαίνει ὁ λαός.

Ἄλλ' ἄς ἰδοῦμε πῶς φθάσαμε εἰς αὐτὸ τὸν δρόμον καὶ πῶς δούλεψαν γι' αὐτὸν ὁ **Κοραῆς**, ὁ **Ροῖδης**, ὁ **Ψυχάρης**. Πρὸ τοῦ Κοραῆ ἔγραφαν καὶ δημοτικὴ καὶ καθαρεύουσα διαφόρων βαθμῶν ὅπως καὶ σήμερον, καὶ τὴν ἀρχαίαν ἀκόμη. Ὁ **Κοραῆς** πέτυχε δύο μεγάλα κατορθώματα: 1) Μελέτησε πρῶτος ἐπιστημονικὰ τὴν νέα ἑλληνικὴ καὶ δίδαξε τοὺς ἀρχαίους φιλόλογους ὅτι ἔχουν νὰ διδαχθοῦν πολλὰ ἀπὸ τὰ νέα ἑλληνικά. Τὸ μεγάλο ἔργον του, τὰ **Ἄτακτα** εἶναι τὸ θεμέλιον τῆς ἐπιστημονικῆς μελέτης τῆς νέας ἑλληνικῆς. 2) Ἐγράψε ἀπλῆ καθαρεύουσα καὶ τὸ παράδειγμά του καὶ τὸ κῦρος του ἀνάγκασε τοὺς σοφοὺς νὰ τὸν ἀκολουθήσουν καὶ ἔτσι ἔπαυσαν νὰ γράφουν ἀρχαία. Τελειωτικὰ ὅμως δὲν ἔλυσε τὸ ζήτημα τὸ γλωσσικόν.

Ὁ **Ροῖδης** ἔγραψε ὁ ἴδιος πολὺ καλὴ καθαρεύουσα, λίγο μάλιστα ἀρχαϊκὴ, ἀλλὰ θεωρητικὰ τὴν πολέμησε μὲ τὰ «**Εἰδωλά του**» ὅσο μπόρεσε καὶ μὲ τὴν κριτικὴν του ἔδειξε πῶς μόνον ἡ δημοτικὴ ἠμπορεῖ νὰ

δημιουργήσῃ ζωντανή, χρήσιμη λογοτεχνία. Μὰ ἡ γλῶσσα τῆς λογοτεχνίας θὰ ἐπιβληθῆ εἰς τὸ τέλος ὅ,τι κι' ἂν γίνῃ.

Ὁ **Ψυχάρης** δὲν γεννήθηκε ἔς τὴν Χίο, ἀπὸ γενεὰ ὅμως ποὺ δούλεψε πατριωτικὰ γιὰ τὴν Χίο καὶ γι' αὐτὸ καὶ ὁ ἴδιος θέλησε νὰ τὸν θάψουν ἔς τὸ πατρικὸ νησί, κοντὰ σὲ γαλανὸ ἀκρογιάλι ποὺ νὰ σπάνουν ἀπάνω του τὰ κύματα καὶ νὰ τὸν χαϊδεύουν, ὅπως οἱ ἀγῶνες τῆς ζωῆς του ἦσαν χάιδι γι' αὐτόν. Ἡ διαθήκη του αὐτῆ εἶναι ἓνα ὁμορφοποίημα καὶ ἄς λέν πολλοὶ πῶς δὲν ἦτο ποιητῆς ὁ **Ψυχάρης**.

Ὁ **Ψυχάρης** ἦτο δυνατὴ προσωπικότητα, μαχητῆς, ἐπαναστάτης. Καὶ γι' αὐτὸ ὅταν πῆρε ἔς τὰ χέρια του τὸ γλωσσικὸ ζήτημα δὲν ἔκαμε κανένα συμβιβασμό, ἀλλὰ μὲ δικτατορικὴ ἐξουσία, μὲ γροθιές καὶ μὲ κλωτσιὰς θέλησε νὰ τὸ κανονίσῃ ἐκ τῶν προτέρων ὀριστικὰ. Ἄν ὁ **Ψυχάρης** ἔξοῦσεν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ εἶχε λεπτότερον τὸ γλωσσικὸ αἰσθημα καὶ ἔβλεπε καὶ τὴ λοιπὴ γλωσσικὴ πραγματικότητα, χωρὶς ἄλλο θὰ δεχότανε μερικὸς μικροσυμβιβασμοὺς εἰς τὸ τυπικὸ καὶ φωνητικόν, ποὺ δὲν ἔχουν πολλὴ σημασία γιὰ τὴν ὀριστικὴ λύσιν τοῦ ζητήματος, ἐνῶ ἔξ ἄλλου λιγοστεύουν τὴν ἀντίδραση τῶν εἰλικρινῶν συντηρητικῶν καὶ ἐπιστημονικὰ εἶναι δικαιολογημένοι. Τώρα ποὺ πέθανε ὁ **Ψυχάρης**, οἱ γλωσσικὲς του ὑπερβολές θὰ λησμονηθοῦν, ἐνῶ τὸν δρόμον ποῦ ἀνοίξε ὡς «**ρηξικέλευθος**» θὰ τὸν ἀκολουθήσουν ὅλο καὶ περισσότεροι δρομεῖς, γιὰτὶ εἶναι ἀνάγκη **ἐθνικῆ** γληγορώτερα νὰ μορφώσουμε τὸν ἑλληνικὸν λαόν, ποὺ τελειώνει τὸ δημοτικὸν σχολεῖον, ἐπαγγελματικὰ καὶ ψυχικὰ. Οἱ στενοκέφαλοι καὶ κακόπιστοι ἀντίπαλοι τοῦ δημοτικισμοῦ τὸν συγχέουν ἐπίτηδες μὲ τὸν κομμουνισμό γιὰ νὰ τὸν συκοφαντήσουν ὡς προδοτικόν, ἐνῶ οὐσιαστικὰ εἶναι ἐθνικὸν κίνημα, καὶ ἔτσι τὸν κατάλαβε ὁ **Δραγούμης** καὶ ὁ **Μαβίλης**.

Μίλησα γιὰ τοὺς τρεῖς μεγάλους **Χιῶτες**, τὸν **Κοραῆ**, τὸν **Ροῖδην** καὶ τὸν **Ψυχάρην**, τοὺς τρεῖς σταθμοὺς τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος. Θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ πῶ δυὸ λόγια καὶ γιὰ δυὸ προδρόμους, τὸν **Πετρίτη** καὶ τὸν **Βελάστη** ποὺ λίγο αὐθόρμητα ὑπηρετήσαν τὸν γλωσσικὸν ἀγῶνα. Ὁ μοναχὸς **Ἰγνάτιος Πετρίτης** ἔζησε τὸν δέκατον ἔβδομον αἰῶνα καὶ συστηματικὰ ἔκαμε παραφράσεις βίων ἁγίων εἰς τὴν «κοινὴν γλῶσσαν» γιὰ νὰ ἐπιδρῶ εἰς τὸν λαόν. Ὁ ἴδιος ἔκαμε καὶ παράφραση ἀκριτικῆς παραλλαγῆς, ποὺ δημοσίευσεν ὁ **Λάμπρος**. Καταλάβαινε δηλ. ὁ **Πετρίτης** (ἡ οἰκογένειά του συγγένεψε ἀργότερα μὲ τὴν οἰκογένειαν **Κοραῆ**) ὅ,τι δὲν κατάλαβαν ἀκόμη οἱ τρανοὶ σοφοὶ καὶ πατριῶτες τῆς σημερινῆς Ἑλλάδος, ὅτι δηλ. ὁ ἀδικημένος ἑλληνικὸς λαὸς πρέπει νὰ διαβάζῃ καὶ νὰ ἀκούῃ παντοῦ γλῶσσα ποὺ καταλαβαίνει καλὰ γιὰ νὰ μορφωθῆ ἐνῶ σήμερον μὲ τοὺς γελοίους φόβους τῶν συντηρητικῶν κατήντησε νὰ μείνῃ πίσω καὶ ἀπὸ τοὺς βαλκανικοὺς λαοὺς ἀκόμη.

Ὁ ἄλλος πρόδρομος, ὁ Χιώτης καθολικὸς **Θωμᾶς Βελάστης** ἔζησε τὸν δέκατο ὄγδοο αἰῶνα καὶ εἶναι καὶ αὐτὸς ἀνήσυχος καὶ μαχητικώτατος ἄνθρωπος. Ἐγραψε καὶ γλωσσικά, περὶ τῆς προφορᾶς τῆς νέας ἑλληνικῆς καὶ ποιήματα εἰς τὴν προστάτριαν τῶν Χριστιανῶν Αἰκατερίνη Β' τῆς Ρωσσίας καὶ βιβλία θρησκευτικὰ μορφωτικά, τὰ τελευταῖα εἰς πολὺ καλῆ καὶ ἀπλῆ γλῶσσα, ἀλλὰ μὲ λατινικὰ στοιχεῖα γιὰ νὰ διαβάζονται εὐκολώτερα ἀπὸ τοὺς Καθολικοὺς τῆς Ἀνατολῆς. Τὰ θρησκευτικὰ βιβλία τοῦ Βελάστη εἶναι σπανιώτατα σήμερα καὶ ἓνα ἀπὸ αὐτὰ (οἱ Psychofelis Ioji) πωλήθηκε τελευταῖα κατὰ Γερμανικὸν κατάλογο βιβλιοπωλικὸν διακόσια χρονῶν μάρκα. Δημοσίεψε ὅμως ὁ Βελάστης καὶ ἑλληνικὰ στίχους περὶ θυμοῦ ποὺ ἀρχίζουν ἔτσι :

μικρὸν τῶν συντολίτων μου δῶρον διὰ νὰ χαρίσω
μὲ μετρημένα χιώτικα λόγια θε ξεδιαλύσω

Ἀγαπητὸς φίλος μου δάνεισε τὴν «Anapafsi tis kardhias» τοῦ Βελάστη καὶ παίρνω μερικὰ κομμάτια ἀπ' αὐτὴν γιὰ νὰ δείξω καὶ τὴν ἀπλῆ ἑλληνικὴ του καὶ λίγο καὶ τὴν φιλοσοφία τοῦ πόνου ποὺ ἐπικρατεῖ εἰς αὐτὴ τὴν ἐνδιαφέρουσα προσωπικότητα.

Ἡ «Anapafsis tis Kardhias» εἶνε μετάφραση ἀπὸ ἰσπανικὸ βιβλίον, ποὺ τὸ διάλεξε ὁ Βελάστης γιὰ τὴν συμφωνοῦσα μὲ τὸ περιεχόμενον του. Παίρνω μερικὰ κομμάτια ἀπὸ τὸ βιβλίον αὐτὸ γιὰ νὰ δείξω πῶς μεταχειρίστηκε τὸ λατινικὸ ἀφάβητον καὶ τὴν γλῶσσα :

σελ. γ : «Ο scopos mu ine i patriotes mu Chii ..... dhia tuto epaschisa onon to dhinaton na omiliso apla romeca ke na ghrapso franghica. veneos pos theli tus areso perisoteron me afton ton tropon. Dhia tuto acomi exighisa cate alin xenin ghlōsan is tin idhikin mas dhia na to dhiavazi cate agramatiston pedhi, na to catalavēni cate amathis ghinēca anempōdhistā choris na ghirēvi exighimata». Μεταγράφω τὰ «φραγκοχιώτικα» τοῦ Βελάστη :

«Ὁ σκοπός μου εἶναι οἱ πατριῶτες μου Χῖοι ..... Διὰ τοῦτο ἐπάσχισα ὅσον τὸ δυνατόν νὰ ὁμιλήσω ἀπλᾶ ρωμαῖκα καὶ νὰ γράψω φράγκικα, βέβαιος πῶς θέλει τοὺς ἀρέσω περισσότερον μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον. Διὰ τοῦτο ἀκόμη ἐξήγησα κάθε ἄλλην ξένην γλῶσσαν εἰς τὴν ἰδικὴν μας, διὰ νὰ τὸ διαβάξῃ κάθε ἀγραμμάτιστον παιδί, νὰ τὸ καταλαβαίνει κάθε ἀμαθὴς γυναῖκα ἀνεμπόδιστα χωρὶς νὰ γυρεύῃ ἐξηγήματα».

Ἄλλο κομμάτι :

σελ. 23 «Ο Iolōs anthrospos simeron ine charūmenos, avrion

picramēnos, tōra se agharā, epita dhēn theli na se acūsi ; alazi os to fegāri opū sīmera ine lipson ke avrion ghemāton»

«Ὁ λωλὸς ἄνθρωπος σήμερον εἶναι χαρούμενος, αὔριον πικραμένος, τώρα σὲ ἀγαπᾷ, ἔπειτα δὲν θέλει νὰ σὲ ἀκούσῃ· ἀλλάζει ὡς τὸ φεγγάρι ὅπου σήμερα εἶναι λειψὸν καὶ αὔριον γεμᾶτον».

σελ. 67 : «Dhen prēpi na picrathī tinas pos dhen ēchi tōsa plūti, tosin axiosīnin, toson nun, tosa camāria apo tus anthrōpus cathos ke ali. Oli ēchomen chrīan apo tutin tin paranghelian; epidhī cala ke cāpi na tharun pos ine, ke ine; omos evriscup pandū to parazighion ton, opu tus tapinoni»

«Δὲν πρέπει νὰ πικραθῇ τινὰς πῶς δὲν ἔχει τόσα πλούτη, τόσην ἀξιοσύνην, τόσον νοῦν, τόσα καμάρια ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους καθὼς καὶ ἄλλοι. Ὅλοι ἔχομεν χρεῖαν ἀπὸ τούτην τὴν παραγγελίαν· ἐπειδὴ καλὰ καὶ κάποιοι νὰ θαρροῦν πῶς εἶναι καὶ εἶναι· ὅμως εὐρίσκουν παντοῦ τὸ παραζύγιόν των, ὅπου τοὺς ταπεινώνει».

σελ. 137 : «ta vāsana ine to monachon cladheftiri ton psegadhion mas... o vorias mias dhinatis piraxis, enos anelpistu vāsana monostighmis xercā ta sinefa tis pneumatikis tiflagrias... ta vāsana ochi monon pastrevun, ala ghializun, ke fotizun tin psichin».

«Τὰ βάσανα εἶναι τὸ μοναχὸν κλαδευτήρι τῶν ψεγαδιῶν μας... ὁ βοριάς μιᾶς δυνατῆς πείραξης, ἐνὸς ἀνέλπιστου βασάνου μονοστιγμῆς ξερχᾶ (=ξεσχίζει) τὰ σύννεφα τῆς πνευματικῆς τυφλάγριας... τὰ βάσανα ὄχι μόνον παστρεύουν, ἀλλὰ γυαλίζουν καὶ φωτίζουν τὴν ψυχὴν».

Ἄρχοῦν αὐτὰ γιὰ νὰ δειξοῦν τοῦ Βελάστη τὴν νεοελληνικὴν, ποὺ φανερώνει πῶς ἀπὸ τότε ἕως σήμερα δὲν κάναμε καὶ μεγάλη πρόοδο ἢ τὴν γλῶσσα!

K. AMANTOS

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ

Σουική Μαέτα

Ἐνῶ νυχτώνει
 βαθιά, πετάει μιὰ μόνη
 πυγολαμπίδα,
 πού με ἀσημένια ἀχτίδα
 σ' ἓνα βελόνι
 χρυσό, τὸ μαῦρο ἐνώνει
 πέπλο, πού ἡ νύχτα ἀπλώνει.

Μεταφρ. ΑΝΑΣΤ. ΣΚΙΑΔΑΡΕΣΗΣ

ΥΠΟΣΧΕΣΗ

Ἐπόσχεση στὰ κόκκινα ντυμένη.
 μου συναρπάξεις τὴ βουβή μου σκέψη,
 πού ἀνήσυχη ὄλο θέλει νὰ προσμένη,
 ἀκόμα, κι' ὅταν ἔχει πιά στερέψει
 τῆς προσδοκίας ἡ βρύση ἡ ὄνειρεμμένη.
 Πού ἡδονικά ξυπνᾷς τὴν πεθαμένη
 ἐλπίδα, πού πιά ἀγιότερευτα ἔχει ρέψει
 στὴν προσμονὴ καὶ τὴν καλεῖς νὰ γέψη
 κάποιον ὄριμον καρπὸ ἀπαγορευμένο
 πού δείχνεις, κάποιον κύπελλο πού στάζει
 ἔχειλιδ τὸ μεθύσι τάφρισμένο...
 Ἐπόσχεση ἐκθαμβωτικὴ με σέρνει σκλάβο
 ἀπόψε ἡ γοητεία σου, πού μου τάζει
 τὴν ἡδονὴ πού καίω νὰ μεταλάβω.

(Διονυσιακά)

Η ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ
 ΤΟΥ ΛΑΣΚΑΡΑΤΟΥ (*)

Δυὸ χρόνια ἀργότερα (1886) εἶδαν τὸ φῶς οἱ «Χαρακτῆρες» ἢ «Ἴδε ὁ ἄνθρωπος». Οἱ «Χαρακτῆρες» εἶναι χωρὶς ἀντιλογία τὸ opus magnum τοῦ Λασκαράτου. Εἶναι ἀλήθεια πὼς στὴν ἐποχὴ, ποῦ ζοῦμε, τὸ εἶδος αὐτὸ τοῦ λόγου δὲν ἔχει τὴν ἀξία καὶ τὸ ἐνδιαφέρον, πού εἶχε ἄλλοτε. Σήμερα οἱ τύποι καὶ οἱ χαρακτῆρες προβάλλονται— ὅπως ἄλλωστε καὶ στὴν ἀρχαία λογοτεχνία— μέσα στὸ πλατὺ κάδρο μιᾶς κοινωνικῆς δράσης καὶ ὄχι μονωμένοι καὶ ξεχωριστά. Ἀπὸ τᾶλλο μέρος ἡ κοινωνικὴ ἠθικὴ ἔχει πολὺ πλατύτερον περιεχόμενο ἀπὸ τὶς «ὑποθήκες» τοῦ Ἰσοκράτη ἢ τὶς πονηρὲς συμβουλὲς τοῦ Βυζαντινοῦ Κεκαυμένου. Ἐν τούτοις, κρίνοντας τὸ ἔργο τοῦ Λασκαράτου μέσα στὴν ἐποχὴ του καὶ με βάση τὸ λογοτεχνικὸ του εἶδος, πρέπει νὰ ὁμολογήσουμε ὅτι στὸ βιβλίο αὐτὸ φαίνονται ὅλες οἱ συγγραφικὲς ἀρετὲς τοῦ Λασκαράτου, ἡ παρατήρηση, ἡ ζωηρότητα στὴ γλωσσικὴ μορφὴ καὶ ἡ ρεαλιστικὴ ζωγραφιὰ τῶν τύπων. Ἀπὸ τοὺς χαρακτῆρες, μερικοὶ ἔχουν μόνο τοπικὸ ἐνδιαφέρον, πολλοὶ ὅμως ξεπερνοῦν τὰ στενὰ αὐτὰ ὄρια καὶ ἀναφέρονται σὲ γενικώτερες ἠθικὲς καταστάσεις. Γιὰ τοῦτο μπορεῖ κανεὶς νὰ πῆ χωρὶς ἐπιφύλαξη πὼς μετὰ τὸ Λασκαράτο ἡ Νεοελληνικὴ Φιλολογία ἀπόχτησε ἓνα ἔργο σὰν τοῦ Θεόφραστου, τοῦ La Bruyère καὶ τοῦ Gellert.

Ἀπασχολημένος μετὰ τὴ συγγραφικὴ του ἐργασία περνᾷ ὁ ποιητὴς τὰ τελευταῖα τοῦ χρόνια. Ὅταν δυὸ χρόνια πρὸ τοῦ θανάτου του (1899) ὁ κληρὸς τῆς Κεφαλονιάς τοῦ πρότεινε νὰ τοῦ λύσῃ τὸν ἀφορισμὸ μετὰ τὸν ὄρον νάρνηθῆ τὰ «Μυστήρια» ὁ Λασκαράτος δὲν ἐδέχτηκε, ἀλλὰ ἀπάντησε θαρραλέα: «Εἶμαι πρόθυμος νὰ συμφιλιωθῶ μετὰ τοὺς ἐχθρούς μου, διὰ νὰ γίνουνη τίμιος σὰν κ' ἐμέ». Ἀργότερα ὅμως ὁ δεσπότης τῆς Κεφαλονιάς Γεράσιμος Δόριζας, ἓνα πραγματικὰ φωτισμένος κληρικός, τοῦ ἔλυσε χωρὶς ὄρους τὸν ἀφορισμὸ. Καὶ στὶς 23 Ἰουνίου 1901 ὁ ποιητὴς μας ἄφησε τὴ ζωὴ—μὰ ζωὴ, πού τοῦ στοίχισε τόσες πίκρες καὶ τόσους κατατρεγμούς. Θάφτηκε στὸ Ἀργοστόλι.

(*) Συνέχεια ἀπὸ τὸ φύλλον τοῦ Ὀκτωβρίου.

κιὰπάνω στὸν τάφο του χαρακτήρη τὸ ἀκόλουθο ποίημα, γραμμένο ἀπὸ τὸν ἴδιο :

Ὅποιος κι' ἂν εἶσαι ποῦρτες ἐδῶ
νὰ ῥίξῃς μιὰ ματιὰ στὸ ἐνθυμημά μου,
φίλε ἐπισκέφτη, ἐγὼ σ' εὐχαριστῶ.
Σὺ τῶρα θὰ θυμᾶσαι ἀπὸ δικά μου
ὅ,τι σὲ σένα μ' ἔκαμε γνωστό.
Δὲν κατοικιῶνται οἱ τάφοι ἀπὸ στοιχειά,
νὰ ἰδῇ κι ὁ Λασκαράτος τὴ μορφὴ σου,
καὶ σὺ νὰ ἰδῆς σὰν κάποιος του θωριά.
Καὶ μόνον εἰς τὸ δρόμο τῆς ζωῆς σου
Θυμώσουνε κ' ἐμὲ καμμιά φορὰ,
γιὰ νὰ μὲ ζῆς εἰς τὴν ἐνθύμησή σου.

*
* *

Εἶδαμε στὶς παραπάνω σελίδες τοὺς κυριώτερους σταθμοὺς τῆς ζωῆς καὶ ξεκαθαρίσαμε μερικὰ σημεῖα τοῦ ἔργου τοῦ Λασκαράτου. Ὑπάρχουν, φυσικά, πολλὰ ἀκόμη νὰ εἰπωθοῦν' ἐκεῖνο ὅμως, πού πρέπει νὰ γίνῃ γιὰ τὸ ἔργο τοῦ Λασκαράτου, εἶναι μιὰ μελέτη βιβλιογραφικὴ καὶ γραμματολογικὴ, στὴν ὁποία νὰ ἐξετάζωνται καὶ νὰ ἀναλύωνται τὰ κείμενα. Τὰ ὄρια καὶ ὁ σκοπὸς τῆς δικῆς μας μελέτης δὲν μᾶς ἐπιτρέπουν νὰ ἀπλωθοῦμε τόσο πολὺ. Θέλουμε ὅμως προτοῦ τελειώσουμε τὸ σημεῖωμα τοῦτο νὰ συγκεντρώσουμε τὴ γνώμη μας σχετικὰ μὲ τὴν προσωπικότητα καὶ τὸ ἔργο τοῦ Λασκαράτου σ' ἓναν καθολικὸ χαρακτηρισμό.

Ἡ ζωὴ καὶ ἡ συγγραφικὴ δράση τοῦ Λασκαράτου μᾶς παρουσιάζουν μιὰ προσωπικότητα πολυσύνθετη, ὀρμητικὴ καὶ ἐνεργητικὴ. Γιὰ νὰ φτάσῃ στὶς ἠθικοκοινωνικὲς τὸν ἀντιλήψεις, γιὰ νὰποκρυσταλλώσῃ τὴν πλατεῖα κοινωνικὴ του πείρα σὲ μερικὰ διδάγματα καθολικῆς ἀξίας, πέρασε ἀπὸ ἓνα στάδιο ἀρνητικῆς κριτικῆς. Ἐζήτησε καὶ ζωντάνεψε κὸ περιβάλλον του μὲ τὸν ὄρισμένο φακὸ τῆς ὑπερβολῆς, ὅπως συμβαίνει σὲ ὅλα τὰ συγγενῆ πνεύματα.

Φυσικὸ ἐπακολούθημα τῆς διπλῆς ιδιότητος τοῦ ποιητοῦ μας εἶναι ἡ δυαδικὴ μορφὴ, ὑπὸ τὴν ὁποίαν μᾶς παρουσιάζεται τὸ ἠθικοκοινωνικὸ του ἔργο. Διακρίνουμε, δηλαδή, δύο στάδια, δύο διαφορετικὲς φάσεις. Στὴν ἀρχὴ ἡ σάτυρα καὶ τὸ χτύπημα τοῦ Λασκαράτου στρεφόνταν μὲ ὀρμύτητα καὶ μικρόχολο σαρκασμὸ ἐναντίον τῆς κοινωνικῆς καταστάσεως· στὸ τέλος τὰ ἔργα του πῆραν μιὰ μορφὴ ἀντικειμενικώτερη, ἡ σκέψη του καὶ ἡ ἔκφραση γίνηκαν ψυχραίμεσ καὶ πιδὸ συγκρα-

τῆμένες. Ἀντιπροσωπευτικὸ ἔργο τῆς πρώτης περιόδου εἶναι τὰ «*Μυστήρια*» καὶ τῆς δευτέρας «*Οἱ Χαρακτήρες*» καὶ «*Οἱ Στοχασμοί*»

Ἄν θελήσουμε νὰ κρίνουμε μὲ τὸ μέτρο μιᾶς ἀνώτερης ἠθικῆς τῆς ιδέες τοῦ Λασκαράτου, θάναγκαστοῦμε πολλές φορὲς νὰ ὁμολογήσουμε ὅτι ὄρισμένα πράγματα δὲν ἀνταποκρίνονται πρὸς τὶς δικές μας ἀντιλήψεις. Καὶ εἶναι πολλὰ τὰ σημεῖα, στὰ ὁποῖα ὁ Λασκαράτος φάνηκε κατώτερος ἀπὸ τὸ ὄλο, πού ὁ ἴδιος ἔταξε στὸν ἑαυτὸ του· κι αὐτὸ ὀφείλεται στὸ ὅτι δὲν μπόρεσε νὰ σπάσῃ τὰ τελειωτικὰ δεσμά, πού τὸν ἔνωσαν μ' ἓνα ὄρισμένο περιβάλλον τῆς Ἑπτανησιακῆς κοινωνίας. Παρ' ὅλην ὅμως αὐτὴ τὴν ἐπιφύλαξη, οἱ λεπτομέρειες καὶ πολλὲς ἀπὸ τὶς γενικώτερες ιδέες του μένουν πάντα ἀλήθειες ἀκλόνητες καὶ διαπιστώνουν ὅτι ὁ Λασκαράτος ἦταν μιὰ μορφὴ ἀνώτερη.

Ἐκεῖνο ὅμως, πού στὰ μάτια τοῦ νεώτερου κριτικοῦ πρέπει νὰ κάμῃ ξεχωριστὴ ἐντύπωση εἶναι ὁ τρόπος, μὲ τὸν ὁποῖον ὁ Λασκαράτος ὑποστήριξε τὶς ιδέες του καὶ ἡ θαρρετὴ ἔμμομή, μὲ τὴν ὁποία ἀκολούθησε ἓνα μακρὸν στάδιο ἀγῶνων καὶ δοκιμασιῶν. Γιατί, ἀληθινά, ἡ ζωὴ τοῦ Λασκαράτου εἶναι μιὰ συνέχεια τοῦ ἔργου του καὶ μιὰ ἐμπραχτὴ ἐφαρμογὴ τῆς θεωρητικῆς διδασκαλίας του.

Πολλοὶ ἀπὸ κείνους, πού ἔγραψαν γιὰ τὸ ἔργο τοῦ Κεφαλλονίτη σατυρικοῦ—ἀνάμεσα στοὺς ὁποῖους κι ὁ Παλαμᾶς—ὑποτίμησαν τὸ ποιητικὸ μέρος μπροστὰ στὴν κοινωνικὴ του δράση καὶ τὰ κοινωνιολογικὰ συγγράμματα. Στὸ σημεῖο αὐτὸ, ἔχουμε ἐντελῶς ἀντίθετες ἀντιλήψεις, ἴσως τίποτε ἀπὸ τὸ ἔργο τοῦ Λασκαράτου δὲν ἀξίζει ὅσο τὰ ποιήματά του καὶ ἀσφαλῶς μόνο αὐτὰ θὰ ἀντέξουν στὸ βαρὺ πέρασμα τοῦ καιροῦ. Οἱ κριτικοί, πού ὑπεβίβασαν τὴν ἀξία τοῦ ποιητικοῦ αὐτοῦ ἔργου, ξεκίνησαν ἀπὸ μιὰ σφαλερῆ ἀφετηρία· ζήτησαν, δηλαδή, νὰ κρίνουν τὴν ποίηση τοῦ Λασκαράτου μ' ἓνα μέτρο ξένο. Τὰ φιλολογικὰ ὅμως δημιουργήματα πρέπει πάντα νὰ κρίνωνται μέσα στὸ περιβάλλον τους, καὶ τὸ ὄρισμένο λογοτεχνικὸ τους εἶδος. Δὲν πρέπει, λοιπόν, νὰ ζητήσουμε στὰ σατυρικὰ ποιήματα τοῦ Λασκαράτου ἄλλα χαρίσματα ἀπὸ κείνα, πού ταιριάζουν στὴ σατυρικὴ ποίηση. Ὅταν ξεκινήσουμε ἀπ' αὐτὴ τὴ βάση, θὰ βροῦμε ὅτι ἀνάμεσα στὴν ποιητικὴ δημιουργία τοῦ ποιητοῦ μας ὑπάρχουν ἀριστουργήματα, πού μποροῦν νὰ στολίσουν κάθε φιλολογία. Καὶ δὲν τὰ ζημιώνει τὰ ἀριστουργήματα αὐτὰ ὁ τοπικὸς χαρακτήρας τους· ὅταν ὁ ποιητὴς ξέρει νὰ χειρίζεται τὸ θέμα του πᾶν τὰ πιδὸ ἀσήμαντα γεγονότα παίρνουν μιὰν ἐξαιρετικὴ καλλιτεχνικὴ σημασία. Μήπως ἄλλως τε αὐτὸ δὲν εἶναι τὸ μυστικὸ τῆς ἐπιτυχίας τοῦ Ἀριστοφάνη;

ΙΑΚΟΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ἈΘΗΝΩΝ

Δίνοντας, λοιπόν, την προεπόμενη θέση στο ποιητικό έργο και μελετώντας αυτό κυρίως θα καταλήξουμε μιὰ μέρα στο συμπέρασμα ότι ο Λασκαράτος είναι ο μεγαλύτερος σατυρικός ποιητής τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας. (1)

1923

ΔΙΟΝ. Α. ΖΑΚΥΘΗΝΟΣ

ΤΟ ΣΚΟΤΑΔΙ

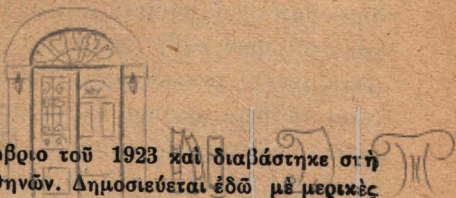
Τὸ σκοτάδι μὲ δίνει φτερά,
πὸν τὸ φῶς μοῦ τὰ παίρνει
κ' εἶναι πάντα γιὰ μὲ θλιβερά,
ὅσα ἢ μέρα μοῦ φέρνει.

Τὸ σκοτάδι μὲ ὑψώνει καὶ ζῆ
μὲ τὰ πνέματα μόνος,
πὺς νυχτιὲς πὸν αἰσθητὸς ληθαργεῖ
νῆς ἡμέρας ὁ πόνος!

Στὸ σκοτάδι ἁρμονίζω ρυθμούς
κ' ὁμορφιὲς μὲ ὅσια κ' ἅγια
κ' οἱ γυμνοὶ μὲ φιλοῦν λυρισμοὶ
ὄλο ἀγάπη καὶ μάγια!

Στὸ σκοτάδι ἐρευνῶ σιωπηλὸς
τὸ ἱερὸ μεγαλεῖο
τ' οὐρανοῦ κ' ἀπ' τὴν πόρτα περνω
τῆ χρυσῆ πρὸς τὸ Θεῖο!

ΑΠ. ΜΑΜΜΕΛΗΣ

1) Ἡ μελέτη αὐτὴ γράφτηκε τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1923 καὶ διαβάστηκε στὴ Φιλοσοφικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Δημοσιεύεται ἐδῶ μὲ μερικὲς ἀλλαγὰς καὶ προσθήκες.

ΑΠΕΛΠΙΣΙΑ

Γιὰ πάντα θὰ ἠδουχάσῃς πειὰ, καρδιά δαδανισμένη·
ὡς καὶ τὸ τελευταῖο μου τόνειρο πάει, ἐχάθῃ
τὸ ὄνειρό μου, πὸν ἐπίστευα αἰώνια πῶς θὰ μένῃ,
ἐδβῆσῃ, πᾶν· τὸ αἰδθάνομαι μεδ' ὁτῆς ψυχῆς τὰ δάθῃ.

⚡

Ἄπατη μόνο καὶ ὄνειρο τὰ δτήθια μας γεννοῦνε,
πὸν μᾶς μαγεύουν καὶ ὕστερα δβήνουνε μὲ τὰ χρόνια,
Ποῦν' ἢ ἐλπίδες ἢ χροδαίς; Καὶ οἱ πόθοι; οἱ πόθοι ποῦναι;
Ἡδούχασῃ, καρδιά μου, πειὰ κοιμηδου τῶρα αἰώνια.

⚡

Ὡς τῶρα τῶσον ἐπαλλες! Ἄλλὰ γιὰ τοὺς παλμούς σου
δέν εἶναι ὁ κόσμος ἄξιος; Ποιὸς σου ἔνοιωσε τὸν πόνο
ἐδῶ; ἢ μῆπως ἄκουσεν ἢ γῆ τοὺς στεναγμούς σου;
Γιὰ λύπαις ἔγινε ἢ ζωῆ, γιὰ θλίψη ἐπλάσθη μόνο.

⚡

Ὁ κόσμος εἶναι μάταιος' μὲδ' τὸ μηδέν θὰ δβήθῃ·
Κοιμηδου πειὰ· καμμιὰ, καμμιὰ φωτὸς δὲ μένει ἄχτιδα·
Στὸν ἄνθρωπο ἔνα δῶρό της ἢ μοῖρα ἔχει χαριδεῖ,
τὸ θάνατο! Ὁ τάφος εἶναι ἢ μόνη μας ἐλπίδα.

⚡

Τὰ πάντα περιφρόνησῃ, τὴν ἄστοργη τὴ φύσι,
τὸν ἑαυτὸ σου, τὴ δτυγνὴ δύναμι πού, κρυμμένη
δτάπειρο, μόνο της σκοπὸ ἔχει νὰ μᾶς δαδανίθῃ.
Εἶναι τὰ πάντα μάταια· ὁ τάφος ἀπομένει.

[Κατὰ LEOPARDI]

ΘΕΟΦΙΛΟΣ ΒΟΡΕΑΣ

Ραμπιντρανάθ Ταγὸρ

(Στροφὴ Ἀσκληπιάδου)

IV

Ἀρέψε αὐτὸ τὸ μικροῦλι ἄνθος καὶ πάρε το
μὴν ἀργῆς μὴ τυχὸν μαραθῆ καὶ ἀφυλλο
πέσει μέσα στὶς σκόνες.

Γι' αὐτὸ θέση ἂν δὲ βρίσκειται

στὰ στολίδια σου, δός του ἀξία τοῦλάχιστο
μὲ τὸ πονετικὸ τοῦ χεριοῦ σου ἄγγιγμα
Ἀρέψε αὐτὸ γιὰτι τρέμω,
πρὶν τὸ νοιώσω μὴ ὁ θάνατος

μ' εὔρη, καὶ τῆς θυσίας οἱ ὄρες περάσουνε.
Κι' ἂν δὲν εἶνε ζωηρὸ τόσο τὸ χρῶμα του,
τὰ φτωχὰ του τὰ μῦρα
τόσο ἂν εἶνε ἐλαφρότατα,

μὰ ὅσον εἶνε καιρὸς ἀκόμα, πρόλαβε
καὶ τὸ λούλουδο αὐτὸ κόβοντας γρηγόρα,
κάμνε χρῆσιμο νάνε
ὅπως θέλεις, γιὰ Σένανε.

Μετάφραση: ΑΝΑΣΤ. ΣΚΙΑΔΑΡΕΣΣΗ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΛΕΙΟΝ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΤΟ ΟΝΕΙΡΟ ΤΟΥ ΠΑΠΑ - ΧΕΡΟΥΒΕΙΜ

ΣΤΗΝ ΞΑΔΕΛΦΗ ΜΟΥ ΑΣΤΑΣΙΑ ΧΑΛΚΟΚΟΝΔΥΛΗ

Ἡ κοσμικὴ κυρία ἄκουσε σὰν καταδίκη τὴν ἀπόφαση τοῦ γιατροῦ:
— Πηγαίνετε στὸ ὕπαιθρο, μακριὰ ἀπὸ τὴν κούραση καὶ τὶς συγκινήσεις, ἂν θέλετε νὰ σώσετε τὴ ζωὴ σας.

Ἀντιρρήσεις δὲν χωροῦσαν. Ἐπειτα ἦταν τόσο ἀδυνατισμένη ἀπὸ τὴν μακροχρόνια πλευρίτιδα πού θὰ δεχόταν ἀδιαμαρτύρητα τὸ κάθε τί. Τὰ δέκατα ξακολουθοῦσαν νὰ τὴν βασανίζουν σὲ τρόπο πού δὲν ἔβρισκε πιά θάλεγγτρο στὴ ζωὴ τῆς πρωτεύουσας.

Καὶ πῆγε στὴν ἐξοχή.

Ἄφησε νὰ τὴν ἐγκαταστήσουν ὅπως θέλανε οἱ δικοὶ τῆς σὲ χωριὸ ἀπομακρυσμένο. Μὲ ἀπόλυτην ἐγκατάλειψη τοῦ ἑαυτοῦ τῆς. Ἄφησε τὶς συνήθειές τῆς, τὰ ἰδανικά τῆς, τοὺς πόθους τῆς. Καὶ στὴν ἐξάντληση αὐτὴ, μέσα στὴ μονοτονία τῆς ἐξοχῆς, ὁ παλιὸς ἄνθρωπος ἀπονεκρώθηκε. Ἡ σκέψη τῆς σὸτι περασμένο ναρκώθηκε. Ἄτονο ξύπνημα, βουβὲς ἡμέρες, ἄσκοπα δειλινά, ἀνυπόφορες νύχτες. Ρυθμικὴ μονοτονία. Τί ἀνία! Αὐτὴ λοιπὸν ἦταν ἡ ζωὴ τοῦ χωριοῦ πού θὰ τῆς ἔδινε τὴν ὑγεία τῆς;

Τὶς πρῶτες ἡμέρες, γιὰ καμμιά βδομάδα, τὶς πέρασεν ἔτσι ἀποξενωμένα. Στὸν περίπατο, τὰ μικρὰ χωριατόπαιδα τὴν κύκλωναν σὰν φαινόμενο.

Μὰ σὲ λίγο ἦρθεν ἡ ἀνάρρωση, τὰ νεῦρα τῆς τόνωσαν, τὰ μάτια τῆς εἶδαν μὲ νέα μορφή τὸ χωριό, τὴν ὁμορφὴ φύση. Περιέργεια στὴν ἀρχή, ἐκπληξη καὶ θαυμασμός κατόπιν. Καὶ ἡ ὁμορφὴ καὶ φιλοθύρρυβη κυρία ἐνοιωσε τὴ ζωὴ τοῦ χωριοῦ σὰν ἀληθινὴ ἀποκάλυψη.

Ἐβλεπε μπροστά τῆς ἓνα κόσμον γαλάζιον μὲ προορισμὸ μὲ δράση. Τὸ πρωϊνὸ ξύπνημα τῶν πουλιῶν στὴ δροσερὴ καὶ μυρωδάτῃ αὐγῇ, τὸ σταθερὸ προχώρημα τοῦ ἡλιοῦ πού κανόνιζε κυριαρχικὰ τὴν ὅλην ζωὴ τοῦ χωριοῦ, ἡ φλυαρία τῶν φύλλων στὸ μεσημεριανὸ ἀεράκι, τὸ ἀπογευματινὸ ξεκούρασμα τῆς φύσης... Κ' ἔπειτα ἡ βραδυνὴ σιγαλιὰ μὲ τὸ ρωμαντικὸ τραγοῦδι τῶν δουλειάδων πού γύριζαν ἀπὸ τοὺς κάμπους...

Μεταμορφώθηκε. Ἡ καρδιά τῆς λίγωσε σ' ἓνα παλμὸ καλοσύνης, γιὰ τοὺς ἀπλοϊκοὺς αὐτοὺς ἀνθρώπους μὲ τὰ κοντινὰ ἰδανικά, τὰ πραγ-

ματοποιήσιμα, πού κλείνουν ἓνα ἀπειρο ἐλπίδας σ' ἀντιστάθμισμα στοὺς πολύωρους κόπους τους, πού τοὺς γεμίζει τὴν ψυχὴ αἰσιοδοξία.

Στὴν ἀπόλυτὴ ἡρεμία, πού στεγαζόταν κάτω ἀπὸ τὸν ἀπέραντὸν τρεμουλιαστὸ θόλον τῆς νύχτας, μονάχη τῆς, σκέφτοντας, τοὺς συλλογίστηκε, τοὺς συμπάθησε. Κ' ἔτσι μπῆκε ἡ μεγάλη κυρία στὴ ζωὴ τοῦ χωριοῦ. Ἐέχασε τ' ἀδιάκοπα κουνουίσματα τοῦ τηλέφωνου, τὶς ἐπίμονες προσκλήσεις, τὶς ἀγωνίες τῆς προσδοκίας, τὶς ποθητὲς συναντήσεις, τὶς ἀπογοητευτικὰς, κάποτε, ἐσπερίδες.

Ἡ ἐπαφὴ μὲ τοὺς ἀπλοϊκοὺς ἀνθρώπους γίνηκε αὐτόματη. Δύο —τρὶς δειλοὶ χαιρετισμοί, μερικὲς ἐρωτήσεις. Γνώρισε τὸ δάσκαλο, τὸν γιατρό, τὸν ἀστυνόμο, τὸν Πρόεδρο. Κ' ἔπειτα τὶς γυναῖκες τους, πρόθυμες, ταπεινές. Πῆγε στὰ σπίτια τους —ἀπλᾶ μὰ καθαρὰ καὶ νοικοκυρεμένα. Ὁ πρόεδρος μιὰ μέρα τῆς σύστησε.

— Νὰ δεῖτε καὶ τὴν ἐκκλησία. Τὸν παπᾶ μας. Πῶς δὲν γνωρίζετε ἀκόμη τὸν παπᾶ Χερουβεῖμ; Αὐτὸς ὅταν μιλεῖ στὴν ἐκκλησία εἶναι σωστὸς ἄγγελος. Τὸ σιόμα του βγάζει μέλι.

Πῆγε λοιπὸν καὶ στὴν ἐκκλησία.

Σὰν τ' ἀρχοντόσπιτα τοῦ χωριοῦ καὶ ἡ ἐκκλησία του, περιποιημένη, καλοασπρισμένη, μὲ τὶς πόρτες φρεσκοχρυσωμένες. Πῆγε λιγάκι ἀργά. Τὴ βρῆκε κατάφορτῃ κόσμον. Ὁ πάτερ Χερουβεῖμ ὀλοένα μιλεῖ στὴ μεσιανὴ Θύρα. Ἐνας ἄνδρας 30 — 35 χρονῶν, μὲ κορμοστασιά, μὲ μιὰ ὁμορφιὰ χλωμῇ, λαγγυμένη. Κ' ἓνα βλέμμα παραξενό, ὑπεροπτικόν, σὰ νὰ κοίταζε ἀπὸ πολὺ ψηλὰ ὅλο ἐκεῖνο τὸ πλῆθος.

Ποτέ του δὲ θὰ μίλησε τόσο θερμὰ στὸν ἄμβωνα. Λόγια χριστιανικά, μὲ διάπειρη πίστη. Ἀλλὰ τόσο ἀλλόκοτα! Καὶ τὰ λέει μὲ μιὰ φωνή, γλυκειά, τρεμουλιαστή. Ὅσο ὁ πάτερ Χερουβεῖμ μιλάει γιὰ τὴ Χριστιανικὴ ἀγάπη, περνοῦν ἀπὸ τὸ μυαλὸ τῆς κυρίας, πρῶτα-κουστοὶ, παράλογοι συλλογισμοί. Πρόχειρα τῆς ἦταν τ' ἀναγνώσματα πού διάβαζε στὴν ἀρρώστεια τῆς, Ὁ Wilde! Ἐνας ἴλιγγος στριφογύριζεν μπροστά τῆς. Ἰωάννης!, Σαλώμη! Περιπέτειες, ἐρωτες, ἁμαρτία!

Στὸ τέλος τοῦ λόγου μαζεύτηκε γῦρο στὸν παπᾶ Χερουβεῖμ ὅλο τὸ χωριό. Τοῦ φιλοῦσαν τὰ χέρια. Ρωτοῦσαν μ' ἀγωνίαν ἂν ἦταν ἀλήθεια πὼς θάφευγε — μερικὲς γυναῖκες σήκωναν τὴν ἄκρη τῆς ποδιά τῆς γιὰ νὰ σφουγγίσουν τὰ δακρυσμένα μάτια τους. Τὸν θαύμαζαν ὅλοι, τὸν σέβονταν, τὸν ὑπάκουαν. Καὶ μάλιστα οἱ γυναῖκες... Ποιὸς ξέρε τὶς σκέψεις τους... Ἴσως κ' αὐτὴ ἡ μεγάλη κυρία...

Ὁ παπᾶ Χερουβεῖμ εἶχε ἓνα γέλιο νευρικό, ἀπόλυτης ἱκανοποίησης, γιὰ τὶς ἐκδηλώσεις αὐτές.

Εἶναι ἀληθὴ — Διωρίστηκα στὴν Ἀθήνα, στὴν Ἱερὰ Σύνοδο γραμματεὺς — Θα φύγω σὲ λίγο.

Ἄργότερα, πὺν ἀραΐωσεν ὁ κόσμος, ὁ παπᾶ - Χερουβεΐμ, κάλεσε τὴν ὁμορφη κυρία, μαζί με τοὺς προύχοντας τοῦ χωριοῦ, νὰ πάρουν τὸν καφέ στὸ σπῖτι του.

*
**

Πλούσιο, με κομπᾶ ἔπιπλα, τὸ σπῖτι τοῦ παπᾶ - Χερουβεΐμ. Με γάλα κάδρα, ἁγιογραφίες, σκέπαζαν τοὺς τοίχους. Ἡ Σταύρωση, ἡ Παναγία, τὰ πάθη. Μαγδαληνές...

— Εἶναι ἔργα μου—ἐξήγησε στὴν κυρία.

Ἡ κυρία τὸν ρωτᾶ με ἐνδιαφέρο.

— Ὡστε εἶστε καὶ ζωγράφος; Ἐχετε σπουδάξει;

— Ὁχι. Εἶμαι Ἁγιορεΐτης. Ἐκεῖ σπουδάσαμε ἀντιγράφοντας.

Οἱ εἰκόνες ὅμως δὲν ἔχουν τίποτα ἀπὸ τὴν ἄψυχη αὐστηρότητα τῆς καλογερίστικης ἁγιογραφίας. Κάποιος παλμὸς ζωῆς σὰ νὰ τις δονί-ζει. Ἡ κυρία ἔακολουθεῖ νὰ τις κοιτάζει καὶ ὁ παπᾶ - Χερουβεΐμ ἔακολουθεῖ νὰ τῆς μιλεῖ.

— Ἐκεῖ στὴν πολιτεία, κοντὰ στὸν κόσμο, ἴσως θὰ κάμω καμ-μιὰν ἐκθεση—Εἶναι τ' ὄνειρό μου...

Οἱ ἄλλοι σιγὰ—σιγὰ φύγανε. Ἐμεινε μόνος με τὴν ὠραία κυρία πὺν ἄπληστα ζητεῖ νὰ μάθει λεπτομέρειες τῆς ζωῆς του.

Μιά τρέλλα σὰ νᾶχει κυριέψει τὸν παπᾶ - Χερουβεΐμ.

Τὰ μάτια του γίνονται ὄνειρεμένα, ἡ φωνή του τρέμει ἀπὸ τὸ δό-νισμα μιᾶς κρυμμένης δύναμης, τῆς δύναμης μιᾶς ζωῆς χαλιναγωγη-μένης, σκλάβας, ἄλλ' ἀνυπόταχτης. Θυμᾶται...

... Ἐκεῖ στὸν Ἄθω, στὶς μακρὲς λειτουργίες, στὰ χιλιόεπιωμένα ἁγιοδιαβάσματα, ἀνάμεσα στὰ τρεμάμενα καντήλια, ἄφηνε τὴ σκέψη του ἐλεύθερη στὰ ὄνειρά του. Στὴν πολιτεία με τὴν τρελλή της κί-νηση, τὶς παρφομαρισμένες κυρίες της, πὺν ἔπλεε σὲ μιὰ θάλασσα ἀπὸ φῶς. Τὴν ὄνειρευόταν ὅπως τὴν εἶχε συγκρατήσει στὴν παιδίαστι-κη φαντασία του, τότες πὺν περνοῦσε μικρός, πηγαίνοντας ἀπὸ τὴν ἔ-παρχία του νὰ κλειστεῖ στὸ Ἄγ. Ὅρος.

Μαῦροι κρημνοὶ—μακρὰ ἡ θάλασσα.

Ἄφηνε τὰ ὄνειρά του τολμηρά, ἀλύγιστα, ὀρηκτικά, νὰ πετοῦν ὅσο ἤθελαν, στὸ ἀπέραντο πέλαγος, ἀκολουθώντας τὰ καράβια, πὺν μικρὰ—μικρὰ σὰ στίγματα χάνονταν στὸν ὄριζοντα. Γιὰ τὶς πολιτείες... Ἐνοιωθε νὰ σπρώχνεται ἀκατανίκητα ἀπὸ ἓναν ἀποκρυσταλλωμένο πόθο ὑπεροχῆς, πὺν εἶχε ζωντανέψει μέσα του καὶ ἐπετιόταν τώρα ἀχαλίνωτος. Ἐνοιωθε τὴ δύναμη νὰ νικήσει, νὰ καθυποτάξει τὴν ἀν-θρώπινη οὐλόκληρη, νὰ πετάξει σὰν ἀετὸς ἀπὸ τὶς ψηλὲς ἐκεῖνες κορ-φὲς πὺν δέσποζαν τὴ θάλασσα, καὶ νὰ ἀμαρτήσῃ. Νὰ ἀμαρτήσῃ με

ἀνυπομονησία, με τρέλλα καὶ τὴν καθυστερημένη ὀρμή καὶ δίψα μιᾶς νιότης πὺν ἀλυσσοδέθηκε γιὰ χρόνια με στέρηση καὶ ἀπομόνωση. Νὰ ἐκδικήσῃ τὴ χαμένη ζωὴ του...

Τῆς μίλησε γιὰ τὴ ζωὴ του. Ἡ κυρία ἄκουε σασιτισμένη. Εἶχε πᾶρει μαζί της ἓναν τόνο οἰκειότητας σὰν κάτι πὺν δικαιοματικά τοῦ ἀνῆκε.

Ἡ παπᾶ - Χερουβεΐμ τῆς εἶχε ἐπιβληθεῖ με τὴ γοητεία του, με τὸ βλέμμα του τὸ πλούσιο ἀπὸ δράση καὶ ζωὴ. Τῆς φαινόταν ἐκείνη τὴ στιγμή ἀληθινὰ ἱκανὸς νὰ καθυποτάξει ὀλόκληρη τὴν ἀνθρωπότητα.

Πῆρε μιὰ βόλτα στὴν κάμαρα κ' ἔξαφνα σταματώντας στὴν πόρτα γέλασε ἠχηρὰ μ' ἓνα μίγμα θριάμβου καὶ περιφρόνησης. Ἡ κυρία ἔτρεξε περίεργη.

Στὴν ἄκρη πίσω ἀπὸ τὴν κουρτίνα, ἦταν μιὰ μικρούλα μαζεμμένη κ' ἔκλαιε σιγαλά.

Ἡ παπᾶ - Χερουβεΐμ ἐξήγησε.

— Κλαίει κ' αὐτὴ πῶς θὰ φύγω. Ὅλες κλαῖνε. Οὐφ! Βαρέ-θηκα.

Ἡ μικρὴ σφογγίζει τὰ δάκρυα, καὶ προσπαθεῖ νὰ συγκρατήσῃ τοὺς λιγμούς της. Ποτὲ δὲν περιμένε νὰ λάβει τόση ταπείνωση ἀπὸ τὸν ὁμορφον ἀνθρωπο με τὰ χρυσᾶ ἄμφια ποῦμοιαζε με τὸν καλὸ Χρι-στό, ὅταν τὸν ἄκουε νὰ μιλεῖ στὴ μεσιανὴ Θύρα.

Ποτὲ δὲν τὸν εἶδε ἔτσι σκληρὸν ἀπέναντί της, μὰ ποτὲ καὶ τόσο σα-γηνευτικό. Τὸ ἔνστικτο τοῦ φύλου της τῆς λείει καθαρὰ τὴν ἀλήθεια. Εἶναι τόσον ὁμορφη αὐτὴ ἡ ξένη ἡ κυρία. Ἀπορεῖ πῶς δὲ φιλιῶνται.

Κλείνει τὰ μάτια γέροντας τὸ κεφάλι... Τὶ εἶναι τάχα μπροστὰ του; Ἐνα μικρὸ σκουληκάκι μπρὸς σὲ μιὰ σπάνια χρυσάφτερη πετα-λοῦδα. Ὁ μεγάλος της ὁ καλὸς της φίλος με τὰ ὄνειροπόλα μάτια, πὺν κοίταζαν ψηλὰ στὰ σύννεφα γιὰ νὰ χαμηλώσουν πάλι γλυκά, συγκατα-βατικά, γεμάτα καλοσύνη, δὲν ὑπῆρχε πιά γι' αὐτὴ. Καὶ ἦταν βαρὺ χτύπημα αὐτὸ γιὰ τὴ φτωχὴ μικρούλα, τὴν ὀρφανή. Ἀπὸ τ' ἀφεντικά της ἄκουγε μονάχα βρυσιὲς καὶ φωνές. Δὲν γνώρισε τὴ τρυφερὴ ἀ-γάπη τῆς μάνας. Δὲν τὴν ἀντίκρυσσε στὰ κοκκινωπά ἀπὸ τὸ πλέ-ξιμο μάτια τῆς γιαγιᾶς, οὔτε στὸ καλοκάγαθο γενᾶτο πρόσωπο τοῦ γέρο-παιποῦ. Ἡ παπᾶ - Χερουβεΐμ ἔακολουθεῖ νὰ ἐξηγεῖ στὴ φίλη του καὶ νὰ κοιτάζει τὴ μικρὴ προσεκτικά.

Εἶναι ὑπερότερη μιᾶς γειτόνισσας. Καὶ τώρα δὲ βλέπετε τίπο-τα. Μέρους ἔκανε νὰ φάει πὺν τὸ πρωτάκουσα.

Ἡ μικρὴ συμμαζεύεται στὰ λόγια του, σὰ νὰ θέλει νὰ κρυφθεῖ, νὰ χαθεῖ μιὰ τέτοια στιγμή.—Τὸν σεβόταν, τὸν φοβόταν— Ἴσως... κι

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΟΝ ΜΗΤΣΟΕΡΩΝ

ἀπὸ ἀγάπῃ . . . Ποιὸς μπορεῖ νὰ καθορίσει τί εἶναι ἐπὶ τέλους καὶ αὐτή ;

* * *

Ἡ κυρία δὲν ἔβρισκε πιά καμιὰ πλήξη στὴ μονοτονία τοῦ χωριοῦ. Ξανάρχισε τὸ κοκέτικο ντύσιμό της, τὸ περιποιημένο μανικιούρ, τὸ ἐπιμελημένο βάψιμο. Ξεπαζόταν ὁ ἐγωϊσμός της βλέποντας ἕνα ρασοφόρο, σὰν τὸν περήφανο, τὸν ἀδάμασιο Χερουβεῖμ νὰ τὴν ἀκολουθεῖ σὰ σκυλάκι. Ἦταν τόσο παράξενη ἢ αἰσθηματικὴ αὐτὴ περιπέτεια ! Τόσο νέο !

Κι' ὁ πάτερ-Χερουβεῖμ στὴν ὁμορφὴ κυρία ἔβλεπε τὴν πρωτεύουσα ὀλοζώντανη νὰ τὸν καλεῖ, νὰ τοῦ χαμογεᾷ . . . Τὸ μεγάλο ὄνειρο τῆς ζωῆς του ! Ἡ ἀγάπη . . .

Ὁ Ἄθως, οἱ ὄρθροι, τὸ χωριὸ ἔφευγαν πιά μακριὰ του. Ἡ φαντασία του τὸν καλοῦσε πιδό πέρα. Ἡ φήμη, ἡ ὁμορφιά, ὅλος ὁ κόσμος δικός του. Σὲ λίγο θὰ συναναστρέφóταν τὶς ἀριστοκρατίσες τῆς πρωτεύουσας ὅπως τώρα τὴν κυρία. Ὅλες φίλες του ! Ἐύπνησαν ὅλοι οἱ κοιμισμένοι πόθοι του. Ἡ ζωὴ, τοῦ ξανοίγονταν μπροστὰ πλέρια.

Κ² ἐκείνη χαρούμενη, πεταχτή, γεμάτη τώρα ζωὴ, τὸν ἔκανε γούστο, τρελλὸ γούστο.

* * *

Ὁ μῆνας συμπληρώθηκε ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποὺ ζοῦσε στὸ χωριό. Ὁ γιατρὸς τὴ βρῆκε τόσο καλὰ ποὺ τῆς ἐπέτρεψε νὰ γυρίσει ἀμέσως στὴν πόλη. Εὔπνησαν μέσα της μονομιᾶς οἱ παλιές της, οἱ ἀγαπημένες της συνήθειες καὶ ἔξεσπασε σὲ μεθύσι χαρᾶς. Ἐνας ποταμὸς ἀπὸ νέα σχέδια ἐσχύλισε στὸ μυαλό της.

Κι' ὁ πάτερ-Χερουβεῖμ ;

Ἐ, γι' αὐτὸν ἦταν κεραυνοβόλο. Δὲν μποροῦσε οὔτε κἂν νὰ μιλήσει. Εἶχε μιὰν ἔκφραση ἀμηχανίας, . . . σχεδὸν ἀστεία . . .

* * *

Μόνος, περιμένει τώρα, σὰ σωτηρία τὴν εἶδηση τοῦ διορισμοῦ του στὴν πρωτεύουσα. Γιὰ τὴν ὥραία του φίλη μάθαινε μονάχα ἀπὸ ἐφημερίδες. «Στὸ χορὸ τῆς Αἰγυπτιακῆς Πρεσβείας ἡ ὥραιότητὴ κ. Α. . . μιά ἀπὸ τὶς ἐλκυστικώτερες καὶ σαγηνευτικώτερες σιλουέτες . . .»

Τέτοια διάβαζε σχεδὸν κάθε μέρα. Ἡ κυρία τῆς ἐξοχῆς δὲν ὑπῆρχε πιά . . .

Ἦλθε ἐπὶ τέλους ὁ διορισμός του. Ταχτοποίησε γρήγορα-γρήγορα τὶς δουλειές του καὶ ἔτρεξε.

Πῆγε ἀμέσως νὰ τὴ δεῖ. Μὲ δειλία ἀνεβαίνει τὶς σκάλες καὶ μὲ πιδό πολλὴν ἀκόμη μπαίνει στὸ σαλονάκι της. Καθισμένη σ' ἕνα χαμηλὸ σοφά, τυλιγμένη σὲ πλούσια ρόμπα, κουβέντιαζε ἡ ὥραία κυρία

μ' ἕνα νέο. Συστάθηκε . . . Τὸν δέχτηκε ὦ ; τόσο μὲ φαινομενικὴν ἐγκαρδιότητα.

— Μπᾶ, ὁ πάτερ-Χερουβεῖμ ; Τί γίνεται τὸ χωριό ; Πῶς τὰ περνᾶτε ; Μὰ καθῆστε . . .

Καὶ ξανάρχισε μὲ τὸ νέο τὴν ψιλὴ κουβέντα, ποὺ θὰ ἦταν, βέβαια, πολὺ ἐνδιαφέρουσα . . . Μίλαγαν γιὰ χορούς, ἐκδρομές, ταξίδια, συντροφίες. Ἐδωσαν μάλιστα rendez-vous γιὰ τὸ βράδυ. Ἄργα κατάλαβε ὁ Χερουβεῖμ πῶς ἦταν γι' αὐτὴν ἕνα φλέρτ τῆς στιγμῆς, μιὰ ἰδιοτροπία, ἕνα μηδαμινὸ ἐπεισόδιο τῆς πολυτάραχης ζωῆς της. Μιὰ περιπέτεια ποὺ θὰ τὴ θυμόταν ἴσως λιγωμένη στὰ γέλια. Ναί, ἦταν φτιαγμένη γιὰ τὴ μεγάλη ζωὴ, τὴν ὁμορφὴ, τὴ δυνατὴ, ποὺ κι' αὐτὸς εἶχε μιὰ φορὰ ὄνειρευθεῖ καὶ ποθήσει νὰ ζήσει . . . ἀπὸ τὶς ψιλὲς κορφὲς τοῦ Ἄθω, ἀγναντεύοντας τὴ θάλασσα.

* * *

Βγῆκε ἀπὸ τὸ σπίτι της ζαλισμένος. Γιὰ πρώτη φορὰ βλέπει γύρω του μὲ ἀπαισιοδοξία. Ἦταν σούρουπο. Ἡ ὥρα τῆς μελαγχολίας καὶ τοῦ συλλογισμοῦ. Ἡ ὥρα ποὺ φέρνει στὸν ξένο τῆς πρωτεύουσας μιὰν ἀκατανίκητην ἀπελπισία, σὰ χάνεται μόνος, κατάμονος, στοὺς πλημμυρισμένους δρόμους της, γιομάτους ὄργανο ζωῆς καὶ κίνησης. Νέοι, νέες περπατοῦν βιαστικές. Πλούσιες κυρίες μπαϊζοβγαίνουν ἀπὸ τὰ μαγαζιά ἀφήνοντας τὴ γοητεία τῆς ὁμορφιάς καὶ τοῦ ἀρώματος. Ἀπὸ τὶς πόρτες τῶν κινηματογράφων ξεχύνονται ποτάμια ἀνθρώπινα. Μερικὰ ζευγάρια περπατώντας χαριεντίζονται καὶ γλυκοκουβεντιάζουν. Σὲ μιὰ στιγμὴ κίνησε τὰ χεῖλη του σὰ νᾶθελε νὰ σταματήσει μερικὲς μονάχες. Τοῦριξαν γρήγορες ματιές καὶ ξεκολούθησαν βιαστικὲς τὸ δρόμο τους. Ἄλλες οὔτε κἂν ἐπρόσεξαν τὸν περιέργο καλόγερο. Ἄλλες προληπτικὲς ἔβαλαν τὸ χέρι τους στὶς τσέπες τους. Περιπάτησε πολλὴν ὥρα. Ζαλίστηκε. Ὁρχῆστρες ἀκούονταν ἀπὸ παντοῦ. Τὰ καφενεῖα γεμάτα. Κόσμος ἄγνωστος, εὐτυχισμένος. Ἡ ζωὴ ὀργιάζε. Προσπάθησε κι' αὐτὸς νὰ μπεῖ στὴν ἀνθρώπινη ἐκείνη δίνη, ἀλλὰ ἔνοιωσε τὸν ἑαυτὸ του ἀδύνατο σὰ φάντασμα. Θέλησε νὰ καθίσει κάπου, νὰ ξεκουρασθεῖ. Οὔτε μιὰ καρέκλα γι' αὐτόν !

Ἐκμηδενίστηκε.

Γύρισε στὸ ξενοδοχεῖο. Ἀνέβηκε ἀργά, ἀργά τὰ σκαλοπάτια. Τὸ δωμάτιό του ψυχρὸ, θαμπό, ἥρεμο, βουβό, σὰν τὸ κελλί του. Φοβάται νὰ τ' ὁμολογήσει τόσο γρήγορα στὸν ἑαυτὸ του. Μιὰ σύγκριση τῆς πρωτῆς ζωῆς του στὸ χωριὸ καὶ στὴν πρωτεύουσα. Γλυκερὴ νοσταλγία τῆς ζωῆς ἐκείνης ποὺ τὴν κύκλωνε ἡ ἀγάπη, ὁ θαυμασμός, ἡ ἀφοσίωση ! Ποὺ τὴ στόλιζε ἡ ἐλπίδα γιὰ τὸ ἄγνω-

στο, για τὴ ζωὴ ποὺ ἀπαρνήθηκε ἔνωρις καὶ ποὺ ὄνειρεύθηκε στὸν Ἄθω.

Καὶ τῶρα τὸ γκρέμισμα στὴν πραγματικότητα. Τὰ μιλίγια τοῦ χτυποῦν. Πιάνει τὸ κεφάλι τοῦ μὲ τρόμο κι' ἀπελπισία. Εἶναι ἐξαντλημένος. Δὲ σκέφτεται πιά νὰ καταχτήσῃ τὸν κόσμον. Τὴν ἄλλη μέρα πῆγε πάλι στὴν κυρία. Δὲν τὴν εἶδε. Ἡ καμαριέρα τοῦ εἶπε πῶς εἶχε ξεφυγῆσει στὸ χορὸ κ' ἔδωσε διαταγὴ νὰ μὴ τὴν ξυπνήσουν. Δὲν εἶχε τὴ δύναμη νὰ ἐπιμείνει, καὶ ἔφυγε. Ἐννοίωσε πῶς ἡ γοητεία τοῦ εἶχε σβυστεῖ πιά γι' αὐτήν. Μιὰ σκέψη δεσπόζει τῶρα στὸ μυαλό τοῦ. Νὰ ξαναδεῖ τὸ χωριό, νὰ νοιώσῃ ξανά τὸν ἑαυτὸ τοῦ ἀνώτερο μὲς τοὺς ἀπλοῦς χωρικούς. Νὰ δεῖ τις γυναῖκες νὰ τρέχουν πιά νὰ τοῦ πρωτοφιλήσῃ τὸ χέρι. Νὰ ξαναδεῖ τὴ μικρούλα νὰ τὸν κοιτάζει μὲ δλάνοιχα τὰ μάτια, ἀπὸ τὸν τυφλὸ θαυμασμὸ τῆς παιδιάστικης ψυχῆς της....

MARIETTA MINΩΤΟΥ

ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ ΤΟΥ ΠΑΤΕΡΑ ΤΟΥ ΜΟΡΕΑΣ

ΑΣΜΑΤΙΟΝ ΤΗ ΚΥΡΙΑ....

Ἄ πόσον σὲ ἠγάπησα !
ἀγάπη ἂν καλεῖται,
Πᾶν ὅτι δὲν μετρεῖται
σ' ἀγάπησα πολὺ.

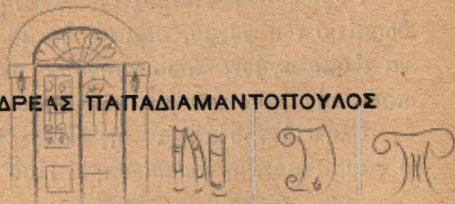
Πάντα, Ἄ ! πάντα ζωηρὰν
ἀγγελικὴν σὲ βλέπω
Πάντα στὸν νοῦν μου σ' ἔχω
καὶ σὲ ἀναπολῶ.

Πλὴν φεῦ ἀκόμη σ' ἀγαπῶ
ἂν ἡ ἀγάπη εἶναι
Παντοτιναὶ ὀδύνα
Ναὶ ἀκόμη σ' ἀγαπῶ.

Καὶ ἂν τις μὲ ἐρωτήσῃ
Διατὶ στὸν νοῦν μου σ' ἔχω
Καὶ πάντοτε σὲ βλέπω ;
Θα τοῦ ἀποκριθῶ
Διότι σ' ἀγαπῶ

I priimi palpitti d'un inotento amore.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΟ ΙΟΝΙΟ ΘΕΑΤΡΟ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΖΑΜΠΕΛΙΟΣ

(Συνέχεια καὶ τέλος)

Στὸ Μᾶρκο Βόσσαρι ἡ Ἀη πράξις τελειώνει ὡς ἐξῆς :

Μᾶρκος : Πόσους Σουλιώτας σύρω ;

Τουῖσος : Τετρακοσίους πενήκοντα.

Μᾶρκος : Ἀρκοῦσι.

Τουῖσος : Λοιπόν ;

Μᾶρκος : Καμὰ τοῦ Σκόδρα ὁ Λεωνίδα μ' ὀλιγώτερος ἀκόμη, ἔδοξάσθη.»

Κανένας νεώτερος συγγραφέας δὲ θᾶξερε καλύτερα νὰ χειριστεῖ σὲ τόσους σύντομους διάλογους, τὴν τυφλὴ γενναιότητα τοῦ Μπότσαρη.

Στὴ Χριστίνα Ἀναγνωστόπουλος (πρ. Δ' σκ. ἀ.) ἀνακαλύψομε μιὰ χρυσοῦ σκηνή. Ὁ Παναγιώτης, πατέρας τῆς Χριστίνας, αἰχμάλωτος στὸ χαρῆμι τοῦ Ἀχμέτ, μῆκε κρυφὰ στὸ δωμάτιο ὅπου κοιμόταν ὁ γιὸς τοῦ Τούρκου καὶ τῆς θυγατέρας του. Προβλέποντας πῶς τὸ παιδί θάναί αἰτία ν' ἀρνηθεῖ ἡ Χριστίνα ν' ἀκολουθήσῃ τοὺς Ἑλληνας (ἔπειτα ἀπὸ συμφωνία Ἑλλήνων καὶ Τούρκων) θέλει νὰ τὸ σκοτώσῃ. Ἐξαφνα ὅμως τὸ χέρι τοῦ πέφτει. Βλέπει στὸ πρόσωπο τοῦ κοιμώμενου μικροῦ τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ Λάμπρου, τοῦ γιοῦ του, τοῦ παλικαριοῦ ποὺ σκοτώθηκε. Νομίζει πῶς ξαναβλέπει τὸ χαμογέλιο του, πῶς ἀκούει τὴν ἀναπνοή του. Σκίζονται τὰ πατρικὰ σπλάχνα, γονατίζει μπρὸς στὴν κούνια κι' ἀγκαλιάζει τὸ παιδί, μουρμουρίζοντας τ' ἀγαπημένο ὄνομα τοῦ Λάμπρου. Ἄς ἀφίκομε ἀσχολίαστο τὸ μεγαλεῖο καὶ τὸ πάθος μιᾶς τέτοιας δραματικῆς περιπέτειας ποὺ οὔτε ὁ Σαίξπηρ δὲ θὰ περιφρονοῦσε.

Θέλετε μιὰν ἄλλην εἰκόνα ; Νὰ κείνη τοῦ Ἀνδρούτσου (Ὀδυσσεύς Ἀνδρούτσος πράξις Γ' σκ. β') :

« Ἀκριβή (μητέρα του) : Θάνατος ἴσως σ' ἐπαπειλεῖ ;

Ὀδυσσεύς :

Καὶ μήπως

δὲν μ' ἀπειλεῖ, ἐξότου, ὁ ἀγὼν ἦρξε,

καὶ πολεμῶ, ἀπαύστως μὲ τοὺς Τούρκους ;

Ἐνας μόνος στίχος ἀρκεῖ γιὰ νὰ περιγράψῃ ὄχι μονάχα γιὰ τὴν παλικαριά, παρὰ καὶ γιὰ τὴν πολυτάραχη ζωὴ τοῦ περίφημου πολεμιστῆ καὶ τῆς περιπετειώδους ἐκστρατείας τοῦ ἐναντίον τῶν Τούρκων.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΜΕΤΕΩΡΟΝ

Και τοῦτο μὲ τις ἀπλούστερες λέξεις μόνο, δίχως νὰ συσσωρεύσει κουτὰ καὶ πομπώδικα ὑπερθετικά, δίχως στόμφο, δίχως ὑπερβολές ! Ἡ ἀπλό-τητα τῆς ἔκφρασης συντελεῖ στὸ ν' ἀναπαριστᾷ ἐντονώτερα τὴν ὁμορ-φιά τῶν ἰδεῶν. Πόση παρατηρητικότης, πόση σωστὴ ἀντίληψη, ὅταν στὸ τέλος τοῦ ἴδιου ἔργου ὁ Ἀνδρουῖτος φυλακισμένος στὴν Ἀκρό-πολη, ἀπαριθμῆι τις δυστυχίες του ! (πράξη Ε', 9).

« . . . . . ἢ λαμπροτέρα
Στολὴ τῶν Ἐλευθέρων, εἶν' αἱ ἀλύσεις !
Τοιουτοτρόπως, ἀπέθαν' ὁ πατὴρ μου .
Εὐχομ' εἰς τὸν υἱόν μου ὁμοίαν τύχην. (Πρ. Ε'. σκ. 9).

Ἐν τούτοις ἡ ζωηρὴ καὶ κοφτερὴ περιγραφή, τὸ ἀγέρωχο τοῦ ὕφους, τὸ μεγαλόπρεπο τῆς δραματικῆς περιπέτειας δὲν εἶναι οἱ μόνες ὁμορφιές ποὺ ἀνακαλύπτει κανεὶς στὸ ἔργο τοῦ Ζαμπέλιου. Ὁ λυρι-κὸς ποιητὴς ἔχει πλατεῖα συνεργασία μὲ τὸν ἱστορικό, τὸν πατριώτη, τὸ δραματοουργό. Οἱ ποιητικὲς πτήσεις δὲ λείπουν καὶ μερικὰ τραγού-δια τοῦ χοροῦ θὰ στόλιζαν ἐπαγωγὰ τις σελίδες μιᾶς λυρικῆς ἀνθο-λογίας. Ἡ ἐπίκληση τῆς ἀθανασίας ποὺ κυλεῖται νὰναγράφῃ τὰ ἥρω-ϊκὰ ἄθλα (Ε'. πράξη τοῦ Μάρκου Βόσσαρι) εἶν' ἀπὸ τις ὠραιότερες καὶ τολμηρότερες ποιητικὲς ἐμπνεύσεις. Ἡ προσωποποί-ηση αὐτὴ ἀξίζει, κατὰ τὴ γνώμη μας νὰ προσεχτεῖ ἰδιαιτέρως. Βέβαια ὁ ποιητὴς Ζαμπέλιος δὲν μποροῦσε ν' ἀγνοήσει τὸν πρόγονό του Πίνδαρο. Ἡ προσωπικὴ του ὁμῶς συμβολὴ δὲν εἶν' εὐκαταφρόνητη καὶ τὸ τραγοῦδι τοῦ χοροῦ — ἢ καλύτερα ἢ ὧδὴ ἐκείνη στὴν ἀθανασία, ὅπου ἐξυμνοῦνται τὰ κατορθώματα κι' ἡ περασμένη δόξα τῆς Ἑλλά-δας, στέκει ἀναμφισβήτητα σὰν ἓν' ἀπὸ τὰ ὠραιότερα προϊόντα τῆς πέννας του. Νὰ ἡ δευτέρη καὶ ἡ πέμπτη στροφή ὅπου δύο σταθμὸὰ τῆς ἱστορίας τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐξυμνοῦνται μεγαλόπρεπα :

« Ἐβλεπες τότε, τοῦτον μας τὸν αἰθέρα,
φωτοβολοῦντα, ἀτλώνοντα μέγαν,
ἀχινοβόλον δίσκον,
ὡς τοῦ Ἥλιου, τὸ μέγα φῶς, σκορπίζει,
τῆς γῆς τὸ σκότος !
Κ' ἐν μέσῳ ἐθεώρεις, ἀλληλουχοῦντας,
ἄλλους φωστῆρας νέους.
Ποῦ νὰ χαράττης,
ὀνόματα καὶ ἄθλα,
ἔφθανες ; Νὰ κηρύττῃ, ἀγγελὸν εἶχες,
τὴν βροντοφώνως,

διαλαλοῦσαν φήμην, καὶ νὰ λαμπρύνῃ ,
συμπάρεδρον τὴν δόξαν.

Ἔλα γραμμένα εἰς τὸν ναόν σου ἔχεις.
Εἰς τοὺς αἰῶνας κεχαραγμένα ὄλα.»

Νὰ καὶ ἡ ἀντίθεση ὅπου, μ' ὄλα αὐτὰ, περνᾷ ἡ ἐλπίδα κι' ἡ φλο-γερὴ πίστη γιὰ τὴν ἀναγέννηση τῆς ψυχῆς.

« Ἀλλὰ τὰ πυκνὰ σκότη, σκορπίζοντ' ἤδη·
Ἐσύντριπεν ὁ Ἕλλην τὴν ἄλυσσόν του.

Καὶ τὸν ζυγόν του ρίψας,
Ἐσάλπισ' εἰς τὸν κόσμον, τὴν ἔγερσίν του.
Ἐστησε νόμους.

Κ' ἔλευθερίαν ἢ θάνατον φωνάξας,
Ἰδοὺ στρατοπεδεύει·

Ἰδοὺ πολέμους,
μὲ τοὺς ἐχθρούς του στήνει.

ἀγένειον παιδίον, μ' ἄνδρα παλεύει'
Κ' εἶν αὐτὰ γνώμη,

Καὶ πράξις ἰδική του.... ἀλλά, ποῦ εἶναι
μία ἔνηχος σάλπιγξ,

νὰ σ' ἐξυμνήσῃ, ἔγερσις τῆς Ἑλλάδος;
Ὡς τόσο, ταῦτα, ἰδὲ θεὰ καὶ γοᾶψον.»

Στις ἡμέρες μας θὰ μποροῦσε νὰ θεώρηθεῖ τὸ θέμα τῆς τελευ-ταίας στροφῆς σὰν παλαιωμένο κι ἰπποχαιόμενο. Μὰ δὲν πρέπει νὰ ἔχασουμε πὼς ὁ Ζαμπέλιος ἔγραψεν αὐτοὺς τοὺς στίχους πρὶν ἀπὸ τὴν ποιητικὴν πλειάδα ποὺ ἀργότερα τραγοῦδησε στὴν ἴδια χορδὴ χω-ρὶς νᾶναι ἱκανὴ νὰ βρῇ νέους τόνους γιὰ τὸ ἴδιο θέμα.

Ἄς ρίξουμε τέλος ἓνα βλέμμα στὸν Κωνσταντῖνο Παλαιολόγο. Μὰ πόσην ἀξιοπρέπεια, ὁ Βυζαντινὸς Αὐτοκράτορας προτείνει στὸν πανί-σχυρο Σουλτάνο τὴν εἰρήνην ! (Πράξη Β'. σκ. δ'.)

«Καὶ οἱ μεγάλοι, κτυποῦνται μὲ μεγάλους,
εἰς ἀνοικτὸν πεδίον, μὲ ἴσας δυνάμεις.
Καὶ ὄχι μὲ ἀδυνάτους καὶ βοηθοῦντας,
μιὰς παλάμης τόπον, βωμοὺς καὶ οἴκους·
ὑπόθες νὰ νικήσῃς· δοξάζεσ' ἴσως;

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚῆ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

Ποδεὶς νὰ στέψη, τὸ μέτωπον μὲ δάφνας;
Ἰδοὺ. Ἐξ ἑνὸς μέρους, εἶν' ἡ Ἀσία.
Τροφὸς κατέστη καὶ ἀνοικτὴ παλαιστρα,
τόσων Ἡρώων· ἀνώτερος σὺ γίνου·

Σμίξον εἰς ἓνα, τόσους λαοὺς σπαρμένους,
καὶ εἰς τὰ τέκνα τοῦ Ταμερλάνου, ρῖψον,
τοῦ πάππου σου τὴν ὕβριν.....».

Ἄς μὴ νομίσει κανεὶς πῶς μόνο ὁ Παλαιολόγος ἔχει τὸν καλὸ ρόλο. Στὴν ἀπειλή του:

« Τὸ αἷμα, βλέπε, πλύνεται μὲ τὸ αἷμα.
Κ' ἡ γενεά σου θέλει ποτὲ τὸ πλύνῃ. »

Ὁ ποιητὴς βίζει στὸ στόμα τοῦ βαρβάρου τὰ περίφημα αὐτὰ λόγια :

« Ἄν δειλὴ γίνῃ ἀξίζει νὰ τὸ πλύνῃ ».

Τὰ λόγια ἀνταλλάσσονται σὰ σπαθισμοί. Μόνο μὲ τὴ ζωηρότητα αὐτῆ τοῦ ὕφους, τὶς εὔστοχες ἀπαντήσεις, νοιώθουμε σὲ τί βαθμὸ ὁ Ζαμπέλιος κατεῖχε τὴ δραματικὴν ἀντίληψη τοῦ διαλόγου.

Ἡ σκηνὴ αὐτῆ, ἡ καλύτερη τῆς τραγωδίας, καὶ ἕως δλόκληρον τοῦ ἔργου τοῦ Ζαμπελίου θᾶξιζε νὰ μεταφραστῆ. Ὅτι πρέπει νὰ θαυμάσουμε εἶναι ἡ δεξιοτεχνία καὶ ἡ ἐπιτηδειότητα τοῦ ποιητῆ πού δὲν ἀρκέστηκε, ὅπως κἀθε ἄλλος μέτριος συγγραφέας θᾶκανε, νὰ μᾶς παρουσιάσει μόνο τὸν Κωνσταντῖνο ἐνδιαφέροντα. Ὁ ἀντίπαλός του Μωάμεθ φαίνεται στὸ ἔργο, ἀντάξιος, στὸ ρόλο του, τοῦ τελευταίου Ἑλληνα αὐτοκράτορα. Ὁ Ζαμπέλιος ἀντιτάσσει τὸν τυφλὸ ἠρωϊσμό τοῦ ἀπελπισμένου πατριωτισμοῦ στὴν ἄγρια λύσσα τοῦ μεθυσμένου ἀπὸ τὴ δόξα κατακτητῆ. Ὁ Κωνσταντῖνος καὶ ὁ Μωάμεθ εἶναι δυὸ γίγαντες πού ἀντιμετωπίζονται· δυὸ βράχοι πού συγκρούονται. Ἡ σπῖθα πού λάμπει ἀπὸ τὴ φοβερὴν αὐτὴ σύρραξη, τὸ δραματικὸν ἐνδιαφέρον πού παρακολουθεῖ εἶναι τόσο πιὸ ἔντονο ὅσο καὶ ἡ κατάστασι γίνεται ὑπέροχη καὶ μεγαλειώδης.

Στὴν τελευταία πράξι τῆς τραγωδίας, ὁ ποιητὴς ἐμπνευσμένος, κρατεῖ τὸ ἐνδιαφέρον ἀμείωτο ὡς τὸ τέλος. Οἱ μεγαλειώδεις σκηνὲς ἀλληλοδιαδέχονται ἢ μιὰ τὴν ἄλλη, καὶ ὁ θανατασμός μας δὲν ἐλαττώνεται. Ὁ Κωνσταντῖνος ἔχει ἓνα ὄραμα. Εἶναι τὸ φάντασμα τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς πού τὸν ἀκολουθεῖ πελιδνός. Ὅριστε πῶς χειρίστηκε ὁ ποιητὴς ἓνα τέτοιο θέμα, (στ. α΄.)

« Ἄφες με, ἄφες· μὴ καταδυναστεύης,

καὶ σὺ ἀκόμη, δύστυχον Βασιλεῖα.

Κλαυθρόν με μᾶλλον· τὴν τύχη μου λυπήσου·

γυμνός, θλιμμένος, ἀπελπισμένος εἶμαι·

τί δεινὰ φέρω, τί καρτερῶ, δὲν βλέπεις ;

Ποῖος δὲ εἶσαι ; καὶ ἐδῶ τί θέλεις ; λέγε....

Ἄ σὲ γνωρίζω· βέβαια.... δὲ γνωρίζω.

Σὺ εἶσ' ἐκεῖνο τοῦ Γένους μου τὸ φάσμα.
τὸ θλιβερόν, τὸ κλαῖον, τὸ στυγνὸν φάσμα,
ἄ, καὶ σὺ εἶσαι· τό, εἰς τὸν νοῦν μου πάντα,
δεινῶς προσηλωμένον φέρω, σὺ εἶσαι·
σκιά ποθεινοτάτη· σκιά σὺ πρῶτον,
τόσον λαμπρά, καὶ τώρα, αἰχμηρὰ τόσον,
σὲ βλέπω, καὶ στενάζω, καὶ ἐγὼ ἀκόμη·
καὶ ἐγὼ τὰ βάσανά σου, τὰ δειλὰ τέκνα,
καὶ τοὺς παρόντας αἰῶνας, καὶ ἐγὼ βλέπω·
καὶ θλίβομαι, καὶ ἡμέρας, πικρὰς περῶ·
καὶ τώρα μᾶλλον· τώρα, ἐν ᾧ ἡ πτώσις...
Ἄ ναί· ἰδοὺ τὸ ξίφος· θανάτωσόν με·
σὺ φόνευσόν με, πρὶν μὲ φονεῦσ' ὁ Τοῦρκος...»

Τὴ ἔξοχη εἰκόνα! Καὶ μὲ πόση τέχνη ἀκολουθεῖται ἀπὸ μιὰ ἀκόμη ὠραιότερη καὶ δραματικώτερη μετάπτωσι πού θὰ ὀδηγήσει στὸ τέλος τῆς τραγωδίας! :

« Ἄλλ' ὄχι· τιμημένον, θάνατον θέλω.

Σωροὺς νὰ στήσω, ὅπου βροντᾷ ἡ μάχη,

καὶ νὰ χωθῶ, ὀμνύω... ὄμως, ποῦ φεύγεις ;

Κ' ἐγὼ κατόπιν.. Σκιά πιστὴ, ποῦ εἶσαι ;

Τὴ λεπτότητα παρατήρησης στὸ κίνημα αὐτὸ τῆς παροδικῆς ἀδυναμίας, κίνημα βαθειὰ ἀνθρώπινο τοῦ ἥρωα, μιὰ στιγμὴ μόλις πρὶν διακυβεύσει τὸ κάθε τι καὶ θυσιαστῆ!

(1) Μποροῦμε νὰ παραδεχτοῦμε τὴ γνώμη τοῦ κ. G. Bourdon γιὰ τὸ ἔργο αὐτὸ στὴ μελέτη του γιὰ τὸ νεοελληνικὸ θέατρο (1893, ἔκδοσι τῆς Revue de l'art dramatique); Δὲν μποροῦμε νὰ πιστέψουμε πῶς ὁ συγγραφέας τοῦ βιβλίου αὐτοῦ διάβασε καὶ κατάλαβε στὸ πρωτότυπο (ἀρχετὰ δύσκολο κείμενο πρέπει νὰ τ' ὁμολογήσουμε, γιὰ ἓναν ξένο) τὸν Κωνσταντῖνο Παλαιολόγο τοῦ Ζαμπελίου. Μᾶλλον παραδεχόμεστε πῶς ὁ κ. Bourdon ἔδωκε μεγάλη πίστι στὰ λόγια κείνων πού τὸν πληροφόρησαν ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, πάρα πολὺ δημοτικιστῶν. Εἶναι λυπηρὸ νὰ βλέπουμε πῶς ἡ γλωσσικὴ διμάχη στὴν Ἑλλάδα ἦταν καὶ εἶναι ἀκόμη τόσον ἄγρια ὥστε ἔφτανε ἓνας συγγραφέας νὰ μεταχειριστεῖ τὴ γλῶσσα τῆ λεγομένη «καθαρεύουσα» γιὰ νὰ καταδικαστεῖ αὐτὸς καὶ τὸ ἔργο του ἀνεξέταστα. Ἐμεῖς εἴμαστε πάντα ἐναντίον τῶν σχολαστικῶν, ἐστὼ καὶ νᾶναι **μαλλιαροί**. Πρέπει ν' ἀναγνωρίσουμε πῶς στὴ φιλολογία ἡ μορφή δὲν εἶναι τὸ πᾶν· καὶ τὸ γλωσσολογικὸ ζήτημα εἶναι ἀπλῶς ζήτημα μορφῆς. Μένει ἡ βάση πού ἡ μορφή δὲν ἐπηρεάζει. Μιὰ ψυχραιμότερη ἐξέτασι, καὶ λιγότερο μεροληπιτικὴ τῶν ἔργων τῶν καθαρηνουσιάνων, καὶ ἰδιαίτερα τῶν δραματικῶν συγγραφέων πού μᾶς ἐνδιαφέρουν ἢ ὁ νο ἀπὸ σκηνικὴν ἄποψη, μᾶς ἔφερε σὲ συμπεράσματα διαφορετικὰ ἀπὸ τὴν παγκόσμιον μορφή καὶ τ' ἀνάθεμα ποῦχει ριχτεῖ σ' ἓνα μέρος τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας. Ἡ δημοτικὴ εἶχεν ἐπίσης τοὺς σχολαστικοὺς τῆς ὅπως καὶ ἡ ἀνυπόφορη καθαρεύουσα. Δὲν πρέπει νὰ τὸ ξεχνᾶμε

* *

Γιατί όμως η ανάγνωση ή η πιτάσταση τῶν ἔργων τοῦ Ζαμπέλιου δὲν κατορθώνει νὰ ἐνθουσιάσει τὸ ἑλληνικὸ κοινὸ ; Γιατί ξεχάστηκαν οἱ τραγωδίες τοῦ παρ' ὅλη τὴν πραγματικὴ τους ἀξία ;

Ἄς σημειώσουμε, πρὶν ἅπ' ὅλα, πὼς ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ προτερήματα τοῦ Ζαμπέλιου πηγάζουν τὰ ἐλαττώματά του, πού, πρέπει νὰ ὁμολογήσουμε, βρίσκουμε συχνὰ ἔχνη καταφανῆ πού ζημιώνουν τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἔργου. Ἡ ἀδιάκοπα τεταμένη κατάσταση γιὰ νὰ ἐπιτευχθεῖ ἡ μεγαλειώδης ἐντύπωση γενῶν τῆ μονοτονία, ἂν ὄχι τὴν κούραση(1). Ἡ ἱστορικὴ ἀκρίβεια (ιδίως ὅταν πρόκειται γιὰ πρόσφατα γεγονότα ἢ σύγχρονα) βλάπτει τὸ δράμα καὶ τὰ σκηνικά, κι ὁ λυρισμὸς τοῦ χοροῦ ἀργοπορεῖ δίχως λόγο μιὰ πράξη πού ἦδη ξεψυχᾷ.

Κατὰ δευτέρου λόγου ὁ Ζαμπέλιος δὲν ξεφεύγει τὸ σπουδαῖον ἐλάττωμα, στὸ χαρακτηριστικὸ στίγμα τοῦ μεγαλύτερου μέρους τῆς νεοελληνικῆς παραγωγῆς τοῦ 19ου αἰῶνα. Ἡ χρῆση μιᾶς φτιασμένης γλώσσας, πού θεωροῦνταν σοφὴ καὶ ἑλληνόπρεπη πού ἐπέβαλαν οἱ λογιώτατοι καὶ οἱ ποιητές, ἐνάντια στὶς παράδοσες καὶ τὴν ἐξέλιξη τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας, ἢ χρῆση τῆς καθαρεύουσας μᾶλλον λόγια, πνίγει τὴ ζωὴ καὶ τὴν πνοὴ πού ὁ Ζαμπέλιος ἔχει φουσήξει στὰ ἔργα του. Τὸ θέατρο ἀπευθύνεται στὸ λαὸ καί, περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο φιλολογικὸ εἶδος, τὸ δραματικὸ, δὲν μπορεῖ νᾶχει γλώσσαν ἀκατάληπτην, ἀφοῦ ζητεῖ νὰ συγκινήσει, νὰ ἐνθουσιάσει ἢ νὰ διασκεδάσει. Εἴμαστε βέβαιοι πὼς ἓνα ἔργο τοῦ Ζαμπέλιου μεταφρασμένο στὴ δημοτικὴ (πού δὲν εἶναι παρὰ ἡ ἐξέλιξη τῆς ἀρχαίας μας γλώσσας) θὰ ἐνθουσίαζε κάθε ἑλληνικὸ ἀκροατήριον (2). Ὁ πατριωτισμὸς συγκινεῖ πάντα τοὺς Ἕλληνες. Δὲν θὰ μείνουν ἀδιάφοροι στοὺς στίχους τοῦ ποιητῆ μας, τοῦ κατ' ἐξοχὴν ραψωδοῦ τῆς ἑλληνικῆς παλληκαριάς. Δυστυχῶς δὲ μίλησε τὴ γλώσσα τους καὶ γι' αὐτὸ δὲ φτάνει σήμερα νὰ συγκι-

καὶ νὰ παραδεχόμαστε τὶς κρίσεις τους σὰ διδαχές, χωρὶς νὰ τὶς ἐξετάσουμε μόνοι μας. Γιὰ νὰ ἐπανέλθουμε στὸ βιβλίον τοῦ Bourdon, ἀνακαλύψαμε πολλὰ ἀνακρίβειες, συγγνωστὲς ἐξ ἄλλου γιὰ ἓνα θέμα πού εἶχε πραγματευθῆ γιὰ πρώτη φορὰ ἓνας ξένος στὴ γλώσσα του. Ὁ Ζαμπέλιος, ὡς δραματικὸς συγγραφεύς, στέκει παρασάγγες ψηλότερος ἀπὸ μερικοὺς δημοτικιστὲς πού σκαρώνουν «κομεντί», «λεβέ-νιέ-ριντώ». Ἡ καθαρεύουσα στὴν ἐποχὴ του ἦταν ἓνα κοινωνικὸ φαινόμενο, πού καλὸ γιὰ στραβὸ, δὲν μπορεῖ νὰ τάρνηθεῖ κανεὶς. Ἄνηκαν καὶ στὴν ἐπιστήμῃ καὶ στὴ λογοτεχνία. Τὸ ὅτι θέλει μούντζωμα, ἄλλο ζήτημα.

(1) Ὅπως δὴποτε ὁ Κόδρος, ἢ Χριστίνα Ἀναγνωστοπούλου καὶ ὁ Βόσσιζις εἶναι ἐξαιρέσεις. Ἡ πρώτη πράξη τοῦ Μπότσαρη εἶναι γεμάτη δράση. Στὸ ἴδιον ἔργο ἡ ἄφιξη ἐνὸς ἀγγελιοφόρου πού ἀναγγέλλει τὴ νίκη καὶ ὁ θάνατος τοῦ ἥρωα φέρνει αἰσθητὴ μεταστροφή τῆς χαρᾶς σὲ λύπη.

(2) Παιγμένη ἀνθρωπινά, νὰ λέγεται.

νήσει ἅπ' εὐθείας τὴν καρδιά τους.(1) Πὼς νὰ συγκινηθοῦν μπρὸς σὲ ἠθοποιούς πού φαρμακώνουν τὸ δράμα στραβομουτσουιάζοντας σ' ἀπαγγελίες, ἀκριβῶς γιατί μεταχειρίζονται μὲ στόμφο μιὰ γλώσσα διαφορετικὴ ἀπὸ τὴν ὁμιλούμενη.

Τὸ πολὺ πολὺ θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ παρατηρήσει πὼς στὸ Βουκουρέστι καὶ παντοῦ ὅπου παραστάθηκε τὸ ἔργο τοῦ Ζαμπέλιου γί- κηκε δεχτὸ μ' ἐνθουσιασμό. Οἱ καιροὶ ὅμως ἄλλαξαν κι' ὁ ἀμερόληπτος παρατηρητὴς θ' ἀντιληφθεῖ πὼς ἡ καλύτερη ἑλληνικὴ κοινωνία τῆς Βλαχίας, στὶς παραμονὲς τῆς ἐπανάστασης, χειροκροτοῦσεν ἰδίως τὴν ἀναγέννηση τοῦ νεοελληνικοῦ θεάτρου καὶ τὸ κήρυμά του γιὰ νὰ καταπιαστεῖ μὲ θάρρος ὁ ἐπικείμενος ἀγῶνας. Ἐπειτα καὶ κείνην τὴν ἐποχὴν ἀκόμη, ἢ ἀνάγκη μιᾶς γλωσσικῆς μεταρρύθμισης ἦταν αἰσθητὴ καὶ θὰ δοῦμε πὼς ὁ Ρίζος Νερουλός, ἐχτὸς ἀπὸ τὶς τραγωδίες πού ἔδωσε νὰ παρασταθοῦν στοὺς ὀσποδάρους, ἔγραψεν ἀργότερα μιὰ κωμῶδια ὅπου κοροΐδευε τοὺς σχολαστικὸς καθαρευουσιάνους.

Μετάφραση ἀπὸ τὸ Γαλλικὸ ἀνεκδοτὸ κείμενο ἀπὸ τὴ Μαγ. Μινώτου)

Τέλος

M. ΒΑΛΣΑΣ

(1) Παρατηρήσαμε πάντα τὴν ἐκπληξη τῶν ἑλλήνων πού βλέπουν τοὺς ξένους νὰ ἐπαινοῦν τὸ Ζαμπέλιο στὰ ἐγχειρίδια τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας. Γιὰ μᾶς ἡ ἐξήγηση τῶν ἐπαίνων αὐτῶν εἶναι ἀπλούστατη. Ἡ ξένη κριτικὴ, ἀδιαφορώντας στὴν καθαρεύουσα, κρίνει τὴ βάση καὶ τὴν οὐσία τοῦ ἔργου, ἐνῶ ὁ Ἕλληνας ἀποκροῦνται ἀμέσως ἀπὸ τὸ λεχτικὸ ὕφος πρὶν ἐπικοινωνήσῃ μὲ τὴ σκέψη τοῦ ποιητῆ. Κάνουμε αὐτὴ τὴν παρατήρηση μιὰ γιὰ πάντα. Ἡ περίσταση αὐτὴ εἶναι κοινὴ γιὰ ὅλους τοὺς δραματικὸς συγγραφεὺς πού ἔπεσαν στὴν ἴδια πλάνη. Προσθέτουμε ἀκόμη πὼς μόνο μιὰ μετάφραση σὲ δημοτικὴ γλώσσα θάσωζε ἀπὸ τὴ λήθη τὸ τόσο ἐνδιαφέρον ἔργο τοῦ Ζαμπέλιου.

ΤΟ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΛΟΓΙΚΟΝ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ

Εἰς τὴν ἀλματικὴν πρόοδον τῶν Βυζαντινῶν μελετῶν, ἡ ὁποία εἶχεν ἐπιτελεσθῆ κατὰ τὰ πρὸ τοῦ μεγάλου πολέμου ἔτη δὲν ἔφερε μεγάλην ἐπιβράδυνσιν ἢ κατὰ τὸν πόλεμον καὶ μετ' αὐτὸν ἀναστάσεις τῆς Εὐρώπης. Μόλις ἤρχισε νὰ καθησυχάζῃ ὁ παγκόσμιος σάλος, ἐπανήρχισε πάλιν μὲ νέαν ὁρμὴν ἢ ἀναδίφησης τῶν χρονικῶν τοῦ Βυζαντίου καὶ ἡ ἔρευνα τοῦ μεγάλου ἐκείνου παρελθόντος, τὸ ὁποῖον τόσον σημαντικὰς ἐπιδράσεις ἔσχεν εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῆς νεωτέρας Εὐρώπης. Μία ἐκ τῶν ἐκδηλώσεων τῆς νέας σπουδῆς πρὸς ἐξερεύνησιν τῶν Βυζαντινῶν πραγμάτων ὑπῆρξεν ἢ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη συγκρότησις μετὰ τὸν πόλεμον τριῶν Βυζαντινολογικῶν Συνεδρίων, τοῦ πρώτου εἰς τὸ Βουκουρέστιον, εἰς τὸ Βελιγράδιον, καὶ τὸ τρίτον εἰς τὰς Ἀθήνας κατὰ τὸ δεύτερον δεκαήμερον τοῦ παρελθόντος Ὀκτωβρίου.

Τὸ συνελθὸν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν πρωτεύουσαν Βυζαντινολογικὸν Συνέδριον ὑπῆρξε πλούσιον εἰς ἐπιστημονικὰς ἀνακοινώσεις, πλούσιον ἐπίσης εἰς κοσμικὰς δεξιώσεις καὶ συγκατηρώσεις. Καὶ ἂν θὰ ἔπρεπε νὰ μεταχειρισθῶμεν συνηθισμένην ἔκφρασιν, ἡ ὁποία ὅμως δὲν ἔχει καμμίαν οὐσιαστικὴν σημασίαν, θὰ ἐλέγομεν ὅτι τὸ Συνέδριον ἐπέτυχεν. Λέγω ὅτι ἡ λέξις ἐπέτυχε δὲν ἔχει καμμίαν σημασίαν, διότι ἡ ἐπιτυχία δὲν ἔγκειται οὔτε εἰς τὴν ἀνακοίνωσιν ἐρευνῶν, ὅσον σπουδαῖαι καὶ ἂν εἶναι αὐταί, —διότι ἀπλούστατα αἱ ἀνακοινώσεις καὶ αἱ μελέται ἔχουν τὰ ἰδιαίτερα ὄργανα τῆς διαδόσεως αὐτῶν, καὶ αὐτὰ εἶναι τὰ εἰδικὰ ἐπιστημονικὰ περιοδικά, οὔτε καὶ εἰς τὴν ἐκπρόσωπον κοσμικὴν κίνησιν.

Εἶναι ἀληθές, ὅτι καὶ ὑπὸ τὰς δύο αὐτὰς ἀπόψεις τὸ ἐν Ἀθήναις συνελθὸν Βυζαντινολογικὸν Συνέδριον καλῶς διεξήχθη. Καὶ ἀνακοινώσεις ἀξιολογώταται ἔγιναν, καὶ οἱ δεξιώσεις ὑπῆρξαν πολλαὶ καὶ ἀρκετὰ εὐπρόσωποι. Τὸ συνέδριον ἐτιμήθη μὲ τὴν παρουσίαν πολυαριθμοτάτων Βυζαντινολόγων καὶ ἀντιπροσώπων ἐπιστημονικῶν ἰδρυμάτων, οἱ ὅποιοι συνέρρευσαν ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου, — ἔσπευσαν Γερμανοί, Γάλλοι, Ἴταλοί, Ἴσπανοί, εὐχάριστον ἐντύπωσιν ἔκαμψεν ἡ παρουσία ἐνθέρμων ἐρευνητῶν τῶν μικροτέρων χωρῶν, Οὐγγρων, Ρουμάνων, Σέρβων, Βουλγάρων, ἐξίλιζε δὲ πρὸς ἡ ἀπουσία ἀντιπροσώπων τῶν Ἀγγλοσαξωνικῶν λαῶν. Οἱ Ἕλληνες Βυζαντινολόγοι ἦσαν πολυαριθμοί, ἐξ Ἀθηνῶν καὶ ἐκ Θεσσαλονίκης, ἐνεποίει δ' εὐχάριστον ἐν-

τύπωσιν ἢ τόσον ἐσχάτως ἀυξηθεῖσα πλειὰς τῶν ἡμετέρων ἐπιστημόνων. Ἰδιάζουσιν δὲ λαμπρότητα ἔδιδεν εἰς τὸ Συνέδριον ἡ παρουσία καὶ ἐνεργὸς εἰς αὐτὸ δράσις ἐπιφανῶν Βυζαντινολόγων καὶ ἐρευνητῶν, ὅποιοι ἦσαν ὁ πατριάρχης σήμερον τῶν Βυζαντινῶν μελετῶν Γάλλος Ἀκαδημαϊκὸς Κάρολος Ντίλ, ὁ ἀντάξιος δ.άδοχος τοῦ Κρουμβάχερ, πολύκλαυστος σήμερον, Αὔγουστος Χάιζενμπεργκ, ὁ ἐπιφανὴς καὶ πολυμερέςτατος Ρουμάνος ἱστορικὸς Νικόλαος Γιόργκα, οἱ διακεκριμένοι τεχνοκρίται Βούλφ καὶ Στεφανέσκο, οἱ Γάλλοι Μιλλέ, Περονὼ καὶ Μπρεϊέ, οἱ Ἴταλοὶ Πάτιε καὶ Μπρέσκια, ὁ Βέλγος Ἐρρίκος Γκρεγκουάρ, ὁ ὁποῖος κατέκτησε τὰς συμπαθείας ὄλων μὲ τὴν θαυμασίαν Ἑλληνομάθειάν αὐτοῦ, καὶ τόσοι ἄλλοι πολύτιμοι ἐρευνηταὶ τοῦ Βυζαντινοῦ Ἑλληνισμοῦ, τοὺς ὁποῖους λυτούμεθα μὴ ἀναγράφοντες διὰ νὰ μὴ λάβῃ μορφήν καταλόγου ἢ παροῦσα βραχεία σημείωσις. Διὰ τὸν ἴδιον λόγον δὲν εἶναι δυνατόν νὰ μνημονευθοῦν ἐνταῦθα αἱ πολυποίκιλοι ἀνακοινώσεις τῶν συνέδρων, ἂν καὶ μετὰ τῶν ἀνακοινώσεων τούτων ὑπῆρξαν πολλαί, αἵτινες ἔλυον σημαντικώτατα προβλήματα τῆς ἱστορίας, τῆς τέχνης, τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς φιλολογίας τῆς Βυζαντινῆς. Ἀρκεῖ νὰ σημειωθῇ ὅτι ἐπὶ μίαν ἐβδομάδα ἐλειτούργησαν κανονικῶς τρία τμήματα μεγάλα ἀνακοινώσεων, αἱ ὁποῖαι ἀναφέροντο, αἱ μὲν εἰς τὴν ἱστορίαν, αἱ ἄλλαι εἰς τὴν τέχνην, αἱ ἄλλαι εἰς τὴν φιλολογίαν. Εἰς ἰδιαίτερον δὲ τμήμα ἐγένοντο αἱ ἀνακοινώσεις αἱ σχετικαὶ μὲ τὴν ἱστορίαν τοῦ δικαίου καὶ τὰς ἐπιστήμας, αἱ ὁποῖαι ἐθεραπεύθησαν ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν.

Εὐχάριστον δὲ φαινόμενον παρετηρεῖτο κατὰ τὰς συνεδριάσεις ταύτας, ὅτι παρηκολουθοῦντο ὄχι μόνον ὑπὸ τῶν εἰδικῶν Βυζαντινολόγων ἢ καὶ ὑπὸ ἐπιστημόνων γενικῶς, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ἀπλῶς λογίων, φιλοστόρων ἢ φιλοτέχνων ἀνθρώπων, ἀμφοτέρων τῶν φύλων. Εἶναι καὶ τοῦτο σημεῖον τῆς διαδόσεως τῶν Βυζαντινῶν μελετῶν καὶ τοῦ γενικωτέρου παρ' ἡμῖν ἐνδιαφέροντος διὰ τὸν ἄγνωστον ἀκόμη εἰς τοὺς πολλοὺς ἐν ταῖς λεπτομερείαις Βυζαντινὸν βίον, ἀλλὰ τόσον ἐν τῷ συνόλῳ ἔλκυστικὸν πολιτισμὸν τῆς Βυζαντινῆς Ἑλλάδος.

Οἱ ξένοι ἡμῶν ἔμειναν βεβαίως εὐχαριστημένοι ἀπὸ τὰς δεξιώσεις καὶ περιποιήσεις, αἱ ὁποῖαι καὶ ἐπισήμως ἔγιναν εἰς αὐτούς. Μέγα δέπνο εἰς τὴν Κηφισίαν, δεξιώσεις εἰς τὸ Προεδρικὸν μέγαρον καὶ γεύματα τῆς Κυβερνήσεως, δεξιώσεις παρὰ τῷ κ. Διον. Λοβέρδῳ, τοῦ ὁποῖου ἐθαύμασαν τὸ ἐξαιρετικὸν Βυζαντινὸν Μουσεῖον, καὶ ἄλλαι ψυχολογία ἀναντιρρήτως αὐτούς. Περισσότερον ἂν τὸ κάθε ἕλλο ἐφαίδρυνε τὴν ψυχὴν αὐτῶν ὁ Ἀττικὸς οὐρανὸς καὶ ἡ ὠραία δεξιώσεις τοῦ Δημάργου κ. Σπ. Μερακούση εἰς τὸ Δαφνί, καὶ ἡ ἐκδρομὴ εἰς τὸν Μισσραῖν καὶ αἱ συχναὶ καθ' ὁμίλους ἀναβάσεις αὐτῶν εἰς τὴν Ἀκρόπολιν.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ

Ἡ χώρα ἡμῶν ἔχει τὴν εὐτυχίαν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῶν κλασσικῶν ἀναμνήσεων! Καὶ ἡ εὐτυχία αὕτη μεταδίδεται εἰς πάντα ξένον ἐπισκεπτόμενον τὴν χώραν ἡμῶν, ὅσάκις μάλιστα ὁ ξένος οὗτος εἶναι, ὅπως καὶ οἱ προσελθόντες Βυζαντινολόγοι ἄνδρες λεπτῆς μορφώσεως καὶ ἐνθερμοὶ φίλοι τῆς Ἑλλάδος.

Τὰ Συνέδρια ταῦτα τὰ ἐπιστημονικὰ κατήγησαν νὰ εἶναι μία ἀπλῆ εὐκαιρία γνωριμίας καὶ συναντήσεως λογίων ἐνὸς κλάδου ἐρεῦνης, συνεργατῶν καὶ παλαιῶν φίλων. Εἶναι καὶ τοῦτο ἄξιον λόγου κέρδος. Ἄλλοτε τὰ Συνέδρια ταῦτα ἐγένοντο ἀφορμὴ ἐπιχειρήσεως σπουδαίων ἐρευνητικῶν ἐργασιῶν, τοῦτο βεβαίως δὲν ἐπερίμενε κανεὶς σήμερον, δὲν ἐπερίμενε ὅμως καὶ ἔκδοσιν τόσον πενιχρὰν τοῦ Λευκόματος τῶν εἰκόνων τῶν Βυζαντινῶν Αυτοκρατόρων, ἔκδοσιν, ἡ ὁποία δὲν εἶναι ἀξία οὔτε τῶν κόπων τοῦ ἀειμνήστου Λάμπρου, οὔτε τῆς μακρᾶς ἀναμονῆς τῶν φίλων αὐτοῦ καὶ τῶν φίλων τοῦ Βυζαντίου. Ἄλλὰ περὶ τῆς εἰκονογραφίας τῶν Βυζαντινῶν αυτοκρατόρων θὰ ἔχω εὐκαιρίαν νὰ εἶπω ἄλλοτε περισσότερα εἰς τὴν «Ἴόνιον Ἀνθολογίαν».

ΑΔ. ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΥ

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ ΓΙΑΝΝΗ ΤΣΙΛΙΜΙΓΚΡΑ

Σ' ΕΝΑ ΓΑΜΠΡΟ

Γρηᾶ πού τὴν πῆρες κι' ἄσχημη
ρωτοῦν ποῖος εἶναι ὁ λόγος.
Ἄν δὲν ἔχω ἄλλη ἐξήγηση
θε νᾶσαι ἀρχαιολόγος

ΦΙΛΟΣ ΑΚΡΙΒΟΣ

Τὸ μάλαμα φουχτιαῖς γιὰ μιὰ προμήθεια
ὁ φίλος μου μοῦ ἐπῆρε ὁ γκαρδιακός.
Δὲν εἶναι φίλος σπάνιος στὴν ἀλήθεια;
Δὲν εἶναι ἀλήθεια φίλος ἀκριβός;

Εἶναι μεγάλος θησαυρὸς σ' αὐτὸν τὸν κόσμον ὁ φίλος.
Ἔλεε σὲ μὲ δακρίζοντας ὁ αἰσθηματίας Καμίλλος
Δὲν μοῦ εἶπες φίλε ψέμματα γιατί προχθὲς μοῦ πῆρες
γιὰ μιὰ μικροῦλα commission τρακόσιες τόσες λίρες.

ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ Ο ΘΡΗΝΟΣ

Ἄφιερόνεται ὅτῃ νέα γενεὰ

Παιδί μου, ξέρεις ἀπ' τὸ πέλαο πέρα
τὶ ἔχασαμ' ἓνα μαῦρο καλοκαίρι;
Ἄν ἐρωτήσης τὴ λαμπρὴν ἡμέρα,
νὰ σοῦ τὸ πῆ, παιδί μου, δὲ θὰ ξέρῃ,

Ἦταν τὸ φῶς τῆς τότε ζαλισμένο
τοῦ Θεοῦ τὸ μάτι βούρκωνε ἀπ' τὸ δάκρυ
στὴ μαύρην ἐχτρα ἐμπρός. πού ἀπ' ἄκρη ὡς ἄκρη
ἔεσκισε τὸ λαὸ τὸ χωρισμένο.

Μήτε κ' ἡ νύχτα θὰ σ' τὸ πῆ ἡ κρυφή
αὐτ' ἤπιε στάχτην κ' αἶμα καὶ κοιμᾶται
ὄλο καὶ μελετάει καταστροφὴ
καὶ περασμένα δὲν καλοθυμᾶται.

Παιδί μου, ξέρεις ἀπ' τὸ πέλαο πέρα
ποῖὸ ἀκούγεται τὰ βράδιά μοιρολόι,
χτύποι βαριοὶ στῆς Μοίρας τὸ ῥολόι,
στοῦ Αἰγαίου μας τὸν μυριόχρονον ἀγέρα;

Δὲν εἶναι τὸ παράπονο γιὰ κάλλη,
χαμένα πειὰ, τοῦ κόσμου· μήτε πόθοι
κλαίγοντ' ἐκεῖ, πού σ' ἔρμο περιγιάλι
τῆς σάρκας πειὰ βουβὸ τὸ κῦμα ἐστρώθη.

Εἶναι λησμονημένων ὁ καῦμός
πού τοὺς θολώνει τὴν ψυχὴ μιὰ λήθη:
τόσο πονεῖ, πού ὁ πειὸ σκληρὸς χαμὸς
ἀθῶο λογίζει ἐμπρός τῆς παραμύθι.

Παιδί μου, ξέρεις ὅταν καμωμένο
κρεμώνταν πειὰ γιὰ τρύγο τὸ σταφύλι,
αὐτὸ τρύγο τοῦ σταυροῦ μας ξεχυμένο,
ἔβδι, βλαπτομένη πότισε τὰ χεῖλη;

ΙΑΚΩΒΑΤΕΡΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΟΝ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΑΘΕΟΥΡΙΟΥ
1929

Ο ΕΜΠΝΕΥΣΜΕΝΟΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ

Κανείς δὲν φανταζόταν ἴσως πῶς τὸ Ὑπουργεῖο τῆς Παιδείας εἶχε νὰ ἐπιτελέσῃ τόσα ἔργα ἀληθινοῦ πολιτισμοῦ καὶ νὰ δώσῃ τὴ λύση σὲ ζητήματα ποῦ ἔμειναν ἄλυτα ἀπὸ τότε ποῦ ἡ Ἑλλάς ἔγινεν ἐλευθέρη. Ὡς προχθὲς ἀκόμα οἱ κάθε φορὰ Κυβερνήσεις ἐθεωροῦσαν τὸ Ὑπουργεῖο τῆς Παιδείας, ὡς τελευταῖο ἀπ' ὅλα τ' ἄλλα καὶ τοῦ ἔδιναν ὡς Ὑπουργοὺς ἀνθρώπους ξένους ἐντελῶς πρὸς αὐτό.

Πολλὲς φορὲς ὁ κ. Βενιζέλος εἶπε πῶς θάθελε νὰ τὸ ἀναλάβῃ μιά μέρα μόνος του. Τίσο ὁ πρῶτος πολίτης Ἕλληνας, ἐνοιῶθε τὴ μεγάλη ἀποστολὴ τοῦ Ὑπουργείου αὐτοῦ. Οἱ περιστάσεις ἔκαναν νὰ μὴν πραγματοποιήσῃ τὸν πόθο του. Ἀλλὰ κατῴρθωσεν τέλος νὰ τοῦ δώσῃ τὸν ἀνθρώπο του ὁ ὁποῖος σὲ λίγους μῆνες ἀπὸ Ὑπουργεῖο ἀσήμαντο ρουσφετιῶν καὶ διδασκαλικῶν μεταθέσεων τὸ μετέβαλε σὲ Ὑπουργεῖο ἀληθινῆς ἀναγεννήσεως.

Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς εἶνε ὁ κ. Παπανδρέου.

Ὁ κ. Παπανδρέου σάν ἄλλος Τυρταῖος, ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποῦ ἐδέχθηκε τὸ ὑπουργημὶ του ἐξωντάνεψεν ὅλο τὸν κόσμον τῆς Ἑθνηκείας, τῆς Παιδείας, τῶν Γραμμάτων καὶ τῶν Τεχνῶν.

Καὶ προέβη ἀμέσως:

Στὴν ἀνέγερσι τῶν σχολικῶν κτιρίων, δημιουργῶντας μὲ τοὺς ὑπέροχους λόγους του, μίαν ἀτέμωσφαιρα ὀλογάλανη ἀπὸ ἐλπίδες γιὰ τὸ μέλλον τῆς πνευματικῆς Ἑλλάδος.

Στὴν ἴδρυσί τοῦ Ἐθνικοῦ Θεάτρου, ποῦ εἶταν τόσο ἀπαραίτητο, ἐνόσφ, ὄχι πιά ἄλλα μεγάλα κράτη ἄλλα κι' αὐτὰ τὰ Βαλκάνια, τὰ εἶχαν ἰδρύσῃ ἀπὸ καιρὸ.

Στὴν ἀνακαίνισι ὅλων τῶν Μουσείων καὶ στὴν ἴδρυσί 17 νέων στίς κυριώτερες ἐπαρχίαι.

Στὴν ρύθμισι μιὰ γιὰ πάντα τῆς λειτουργίας τῶν ξένων σχολῶν.

Στὴν ρευστοποίησι τῶν μοναστηριακῶν περιουσιῶν.

Στὴν ἀναδιοργάνωσι ὅλων τῶν βιβλιοθηκῶν τοῦ κράτους καὶ στὴν πρόβλεψι ἰδρύσεως νέων.

Στὴν ἐντός ὀλίγου, ἴδρυσι Λαϊκοῦ Μουσείου μετ' ἀναλόγου βιβλιοθήκης γιὰ τὸ ἑλληνικὸ φολκλόρ ἐν γένει. Καθὼς καὶ Μουσείου Μουσουλμανικῆς Τέχνης.

Στὴν προσεχῇ ἴδρυσι τοῦ Ἐθνικοῦ Μελοδράματος.

Στὴν ἀναδιοργάνωσι τῶν δύο Πανεπιστημίων.

Στὴν προσεχῇ ὀριστικῇ ρύθμισι τοῦ λογοτεχνικοῦ καὶ καλλιτεχνικοῦ τμημάτων τῆς Ἀκαδημίας, μὲ τὴν πρόσληψι σ' αὐτὰ ὅλων τῶν ἀριστοῦχων λογοτεχνῶν καὶ καλλιτεχνῶν μας, ποῦ ἄφησεν ἀπέξω ὁ δικτατορικὸς θεσμὸς τοῦ Παγκάλου.

Στὴν μεταβολὴ τοῦ περιφρονημένου Σχολείου Καλῶν Τεχνῶν, σὲ Ἀνωτάτη Σχολὴ μὲ καλλιτεχνικὰ παραρτήματα σὲ χαρακτηριστὲς ἐπαρχίαι καὶ νησιά τῆς Ἑλλάδος καὶ μὲ ἰδιόκτητο περίπτερο ἐκθέσεων στὴ μεγάλητερη διεθνή ἐκθεσι Στὴ Βενετία.

Καθὼς βλέπει κανεὶς καὶ ἡ ἀπλὴ ἀπαρίθμησι των εἶνε τεραστία. Καὶ φαντάζεται εὐκολὰ τὴ δημιουργία κρύβει τὸ κάθε ἔργο ἀπ' αὐτὰ. Τὶ χρησιμοποίησι ἀνθρώπων. Τὶ κίνησι. Τὶ θαυμάσιο ἀνασάλαμα.

Γι' αὐτὸ ὁ ἐπιστημονικὸς, ὁ λογοτεχνικὸς καὶ ὁ καλλιτεχνικὸς κόσμος εὐρίσκειται σὲ διέγερσι. Ἡ ἀπογοήτευσι καὶ ὁ μαρμυρὸς ποῦ ἐνοιῶθε γιὰ τὴν ἐκείνη.

τεῖτο παράμερα ἀντικαταστάθηκε ἀπὸ τὸν ἐνθουσιασμό—καὶ πρώτη φορὰ κατὰλαβε τὴ σημασίαν του. Ἐπῆρε ὑπόστασι. Ἀπὸ τὸ τρίτο καὶ τέταρτο πλάνο ποῦ βρισκόταν ἦρθε ἔξω ἀπὸ τὸ πρῶτο πλάνο. Ἐγινε δηλαδὴ ὅτι γίνεται ἀπὸ καιροῦ σ' ὅλο τὸν πολιτισμένον κόσμον.

Στὴν εἰρηνιστικὴ περίοδο ποῦ ἀνοίγεται ἐμπρὸς μας θὰ πρωτοστατήσῃ τὸ Πνεῦμα καὶ ἡ Ὁμορφία.

Ἐλπίζουμε σὲ σειρά ἄρθρων μας νὰ γράψουμε ἀναλυτικὰ γιὰ τὸ κάθε ἔργο ἀπ' αὐτὰ ξεχωριστὰ καὶ νὰ τονίσουμε τὴ σημασίαν του. Στὸ μεταξὺ κλείνουμε τὸ σημεῖμά μας μὲ τὴν ἐμπνευσμένη φράση τοῦ Ὑπουργοῦ μας ἀπὸ ἕνα ὑπέροχο λόγο του.

Ὑποθέτω, εἶπε, ὅτι εἶνε ὡραία ὑπόθεσις ἡ Ἑλλάς διὰ ν' ἀξίξῃ νὰ τὴν ἐξυψηρετήσωμεν!

Τὸ πιστεύομεν ὀλόψυχα.

Σ.

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

Ὁποῖος ἐξησεν ὅπως ἐγώ, στὴν Ἀθήνα, ἐπὶ Βασιλέως Γεωργίου, δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ θαυμάσει τὴν πρόοδο ποῦ διέτρεξεν ἡ μουσικὴ ἀπὸ τότε μέχρι σήμερα. Καὶ περισσότερο θαυμάζω ἐγώ, ποῦ κατὰ τὴ δύναμή μου συνέτεινα στὴν καλλιτεχνικὴ αὐτὴ πρόοδο. Θυμᾶται ὁ καθένας τὰ ἐμπόδια ποῦ εἶχα νὰ ὑπερηθῶ γιὰ νὰ παιχτοῦν οἱ πρῶτες συμφωνίαι τοῦ Μπετόβεν, μερικὲς σελίδες τοῦ Βάγνερ, ἢ λίγη ρωσικὴ μουσικὴ. Τὸ καλλιτεχνικὸν ἐπίπεδον ἐξυψώθηκε ἑκατὸν ἐπὶ τοῖς ἑκατό. Ὅχι ὅτι δὲν ἔχομε νὰ κάνομε κάτι παραπάνω. Ἀλλ' ὁ δρόμος πιά ἀνοίξε. Κάθε χρόνον ἡ κίνησι εἶνε ζωηρότερη σὲ πραγματικὴ τέχνη. Ὑπάρχουν δύο καλλιτεχνικὰ ρεύματα ἐδῶ. Τὸ ἕνα ὑπὲρ τῆς περασμένης τέχνης, ποῦ ἔχει ἀκόμη ἀρκετοὺς ὀπαδοὺς, τὸ ἄλλο συγχρονισμένον. Εἶναι μιὰ εἰκόνα τῆς ἀνατολῆς ποῦ θέλει τόσο τὰ περασμένα ὅσο καὶ τὰ σύγχρονα.

Δὲν μποροῦμε νὰ δώσομε μιὰ γενικὴ ἀποψη τῆς μουσικῆς κινήσεως στὴν Ἑλλάδα. Ἡ Θεσσαλονικὴ, ὁ Βόλος, ἡ Λάρισα, κι' ἄλλες ἐπαρχιακὲς πόλεις, ἔχουν ἱερὸν ἐνθουσιασμό γιὰ τὴ μουσικὴ, ποῦ μερικοὶ θέλουν νὰ μηχανοποιήσουν μὰ ποῦ ἀντιστέκεται θαυμαστά. Ὅλοι πιά κατάλαβαν τὴν ἐνεργητικὴ ἐπίδρασι τῆς μουσικῆς, δὲν ὑπάρχει οἰκογένεια ποῦ νὰ μὴ ἔχει ἕνα μέλος νὰ παίξει. Δίπλα στὴν κοινωνικὴ ἐξέλιξι, ἔρχονται οἱ συνουσίαι. Τὰ τελευταῖα χρόνια ὁ κόσμος τίς παρακολουθεῖ, μὲ πολὺ ἐνδιαφέρον. Συναντᾶμε ἐρασιτέχνες μὲ λεπτὴ διαίθησι, μὲ τάσι στὸ νὰ κρίνουν τὴ σύγχρονη παγκόσμια μουσικὴ κίνησι. Περιορίζομασε στὴν Ἀθήνα, ὅπου ὑπάρχουν ἄπειρα μουσικὰ ἰδρύματα, γεμᾶτα μαθητευόμενους ἰδίως στὸ πᾶνον. Καὶ θαυμάζει πραγματικῶς κανεὶς τὴν ἐπίδοσι τῶν νέων, ἀγοριῶν καὶ κοριτσιῶν. Τὸ τραγοῦδι ἐπίσης ἔχει πολλοὺς ὀπαδοὺς Ἀκριβῶς πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν, θαυμάσαμε τὸν ἐνθουσιασμό τῆς νεολαίας στὸ ἔργο τοῦ Σακελλαρίδη. Ἡ κόρη τῆς Νεράιδας. Βέβαια αὐτὴ δὲν εἶναι τέχνη πρωτοπόρος, ἀλλὰ ἡ ἴδρυσι Ἐθνικοῦ Μελοδράματος θ' ἀνοίξει κατ' ἀνάγκη νέους ὁρίζοντας, ὅπου θὰ δημιουργηθεῖ καὶ τὸ λυρικὸ μέλλον τῆς Χώρας. Ὁποῖος ἀκουσε τὸν Πρωτομάστορα τοῦ Καλομοίρη, δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ χεῖ αἰσιόδοξον ἐλπίδα γιὰ τ' αὐτοῦ.

Τὸ καλύτερο σημεῖο τοῦ καλλιτεχνικοῦ ἐπίπεδου μᾶς τὸ παρέχει ἡ συμφωνική ὀρχήστρα τοῦ Ὁδείου Ἀθηνῶν καὶ ἡ Ἀθηναϊκὴ Χορωδία. Ἰδίως αὐτὴ τὴν ἐποχὴ τὰ προγράμματα σκοπεύουν νὰ ἐκμοντερινίσουν τὴν ἀτμόσφαιρα τῶν μουσικῶν συγκεντρώσεων. Ἀκούει κανεὶς μουσικούς πρώτης τάξεως, ξένους καὶ ντόπιους. Αὐτὸ ἀποτελεῖ γεγονός γιὰ μιὰ πόλι πού στερήθηκε γιὰ πολὺν καιρὸ τὴν πνευματικὴ τροφή τοῦ συγχρονισμοῦ. Ὁ Ντονάνι, ὁ Σκαλκότας, ὁ Κασέλα, ἔπειτα ὁ Ρεσφίγγι, ὁ Ὀνεγκερ εἶνε θέλητρα πού δὲ θὰ μπορούσαμε νὰ ἐλλίπωμε πρὸ ὀλίγων χρόνων.

Ἐπὶ κεφαλῆς τῶν δικῶν μας, ἔχουμε τὸν Δ. Μητρόπουλο, πού ἡ τέχνη του ὡς μαστρος εἶναι σπουδαία. Ὁ Μητρόπουλος ἐνθουσιάζει τὸν πολὺ κόσμο. Ὅσο γιὰ τὴν Ἀθηναϊκὴ Χορωδία φαίνεται πὼς θέλει ν' ἀφήσει τὸν τετριμμένο δρόμο καὶ ν' ἀρχίσει νέα σειρά. Ὁ διευθυντὴς τῆς κ. Οἰκονομίδης, ἐτοιμάζει μιὰν ἐχτέλεση τοῦ Βασιλῆος Δαβίδ τοῦ Ἑλβετοῦ συνθέτου Ὀνεγκερ ἔργο πολὺ δύσκολο στὴν ἐχτέλεση καὶ πού ξεπερνάει ὅτι ἔδωσαν ὡς τώρα ἡ Ἀθηναϊκὴ Χορωδία. Ὅταν προσθέσει κανεὶς σ' αὐτοὺς τὸς ἐξέχοντας Ἑλληνας καὶ ξένους πού παίζουν στὴν Ἀθήνα, τὴν κυρίαν Ἀνδρεάδη, τὸν Ματέι Ρουσόπουλο, τὸν Κορτιό, Γριμπώ, Οὐμπερμαν, πρέπει νὰ ὁμολογήσουμε, ὅτι ἡ σημερινὴ κίνηση μπορεῖ νὰ παραβληθεῖ μὲ τὴν κίνηση ἄλλων πρωτευουσῶν, πού δὲν ἔχουν νὰ ὑπερπηδήσουν τόσο μεγάλες δυσκολίες ὀργανώσεως, ὅπως ἐμεῖς.

Frank Choisy

ΕΚΘΕΣΙΣ ΦΟΥΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ

Πολὺ περίεργη ἡ ἐκθέσις φωτογραφικῆς πού ἄνοιξε στὴ Ρώμη τελευταία μὲ τὴν ἐπίβλεψη τοῦ Μαρινέττι. Σὲ ἄρθρα του ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Φουτουρισμοῦ ἀναλύει τίς τάσεις καὶ τοὺς σκοποὺς τῆς φωτογραφικῆς τέχνης, πού τῆς προσδίδει ἰδανικὰ σὲ τρόπο ὥστε φτάνει τὰ ὄρια τῆς σοβαρᾶς ἐπιστήμης.

Στὴν κεντρικὴ αἴθουσα τῆς ἐκθέσεως, σὲ μέσον εἶναι ἡ φωτογραφία τοῦ Μαρινέττι. Τὸ μέτωπό του σὲ μέσο χωρίζεται καὶ σφηνεῖ νὰ βγαίνουν ἀπὸ μέσα σπιτία, παλάτια καὶ δρόμοι πολυσύχναστοι. Στὴ θέση τοῦ στόματος, πολλὰ στόματα μαζὺ γράφουν σὲ καθένα καὶ ἀπὸ μιὰ χωριστὴ συμβολικὴ φράση.

Ἐχωρίζεται ἀκόμη σὲ κέντρο, ἡ φωτογραφία τοῦ Μουσσολίνι, πού συμβολίζουν τὰς τῆ δόξα του, τὸ ἐπάνω μέρος τοῦ κεφαλοῦ εἶναι γεμάτο ἐξαιρετικὰ φωτεινὲς σκιές, καὶ τὸ κάτω μέρος τοῦ προσώπου πρὸς τὸ πηγούνη σκεπάζεται ἀπὸ ἕνα φωτεινὸ σύννεφο ἀπὸ μελανοχίτωνες φασίστες. Ἡ φωτογραφία τοῦ πολεμικοῦ συγγραφέως Μάριο Κάρλο ἀποτελεῖται ἀπὸ σπαθιά καὶ βιβλία.

Ἄλλες φωτογραφίες σχηματίζουν πρόσωπα ἀπὸ διάφορα ἀντικείμενα σύμφωνα μὲ τὸ ἐπάγγελμα, ἢ τὴν τέχνην ἐκείνην πού θέλουν νὰ δείξουν. Μιὰ φωτογραφία ράφτρας φτιασμένη ἀπὸ ψαλιδία καὶ κουβαρίστρες. Πιάνο καὶ τασιδίρες σχηματίζουν φωτογραφίες τῶν μουσικῶν κ.τ.λ.

Ἡ φωτογραφία τοπείου δὲν ἔχει καμμιά σχέση μὲ τὴν παλιά. Ἡ σημερινὴ εἶναι ὅλως διόλου φανταστικὴ καὶ ὑπερφυσικὴ. Ἐνα βάθος, ἕξαφνα, ἕνας γκρημνός, σὰ μιὰ ἀτμόσφαιρα διάφανη. Ὅτε φυτὸ, οὔτε δέντρο, οὔτε ἄνθρωπος. Ἀλγεβρικοὶ καὶ γεωμετρικοὶ μόνο ὑπολογισμοί.

Ἡ ἐκθέσις περιέχει ἀπειρίαν ἀπὸ παρόμοιες παράδοξες φωτογραφίες. Τράβηξε πολὺ κόσμο ἰδίως τὴν προσοχὴ τῶν νέων.

M. M.

Ἡ ἸΤΑΛΙΚΗ ΑΚΑΔΗΜΙΑ

Στις 28 τοῦ Ὀκτώβρη συμπληρώθηκε ἡ πρώτη χρονιά τῆς ὑπάρξεως τῆς Ἰταλικῆς Ἀκαδημίας. Ὁ Γραμματέας τῆς Βίλλε κάνει τὸν ἀπολογισμὸ τῆς χρονιάς σὲ Corriere della Sera (9 Νοεμβρ.)

Ἡ ἀκαδημία τὸν πρῶτον χρόνον τῆς ἀφιέρωσε στὴν ὀργάνωσὴ τῆς, ὥστε νὰ μπορέσει νὰ προχωρήσει ἀπρόσκοπτα σὲ δρόμο τῆς—Primum vivere. Κατάρτισε καταστατικὸ ὀργανωμένον μὲ σοφία καὶ κατόπιν βασανισμένης ἐξέτασης, ἤρθε σ. ὀριστικὰ συνεννοήσεις μὲ τὴν Κυβέρνηση. Ἀποτέλεσμα ἦταν, ἕνα ἐτήσιον ἐπιχορηγημὰ ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο τῆς Παιδείας 1,000,000 λιρῆτες καὶ τέσσαρα βραβεῖα 50,000 λιρῆτες τὸ καθένα ἀπὸ τὸν Μουσσολίνι γιὰ τὰ καλύτερα φιλολογικὰ ἔργα.

Ἡ Ἀκαδημία στὸν ἔλεγχον τῆς φετινῆς παραγωγῆς, ξεχώρισε μονάχα βιβλία φυσικῶν καὶ θετικῶν ἐπιστημῶν. Στὴ φιλολογία δισχίτηκε δισταχτικῶς, γιὰ τὴ θεωρήθηκε πολὺ τολμηρὸ ν' ἀναγνωρίσει τοὺς συγγραφεῖς μὲ τίς νέες τάσεις τοῦ φουτουρισμοῦ κ.τ.λ.

M. M.

Ἐκδηλώσεις διὰ τὸν κ. Παπανδρέου

Γίνονται ζωηρὰ κίνηση γύρω στὴν ἰδέα νὰ ὑπογραφεῖ ἕνα μανιφέστο ἀπὸ ὅλους τοὺς διανοουμένους, καλλιτέχνες καὶ φιλότεχνους τῆς Ἑλλάδος, ἀρχίζοντας ἀπὸ τοὺς Ἀκαδημαϊκοὺς ἕως τοὺς πῶ ἀθρόμβους τῶν ἐπαρχιῶν, πού ἐκφράζοντας τὴν εὐγνωμοσύνην των στὸν κ. Βενιζέλο γιὰ τὸν Ὑπουργὸ πού ἔδωσε στὰ γράμματα καὶ στίς τέχνες, νὰ ζητοῦν νὰ μένει πάντα ὁ ἴδιος σὲ κάθε κυβέρνηση, γιὰ εἶναι ὁ μόνος πού εἶδε ἀπὸ τὴν ἀνεξαρτησία του τὸ ἔθνος μὲ τέτοια δημιουργικὴ καὶ εὐεργετικὴ πνοή. Ἡ ἰδέα αὐτὴ γίνεται μ' ἐνθουσιασμὸ δεχτὴ ἀπὸ παντοῦ.

Οἱ γιορτὲς τῆς Ζακύνθου

— Μοσκοβολισμένο, παστρικό σὰν καθρέφτης, γιόρτασε τὸ νησί μας τὴν Ἑκατονταετηρίδα. Γιόρτασε τρελλὰ καὶ ἡ φύση. Ἐνας ἥλιος γλυκός, νάζαριος, κοκέτικος, πού σπάνια νὰ τὸν δεῖ ξένος. Μιὰ ἀληθινὰ νεράϊδα ἡ Ζακύνθος μὲ τοὺς ἀταλούς λόφους τῆς, μὲ τὰ γραφικὰ σπιτάκια καὶ τίς ρομαντικὰς ἐκκλησίας στὴ ράχη τους ἔνοιωσαν ἔτσι καλὰ οἱ ξένοι γιὰ τὸ νησί μας γαλοχηθῆκε ἡ ποίηση καὶ ἀντρώθηκαν οἱ τέχνες. Κι ἀπόρησαν πὼς τὸ ἄφηναν γιὰ νὰ τρέχουν ἐθελοντὲς στὴν ἐπανάσταση, σὲ θάνατό. Κ' ἐνοιωσαν ἀκόμη τὴ νοσταλγία γιὰ τὸ νησί πού κράτησε πάντα ἀλυσσοδεμένους ζακυνθινούς καὶ ξένους.

«Ὠραία καὶ μόνη ἡ Ζακύνθος μὲ κυριεῖται...» — τραγουδοῦσεν ὁ Κάλβος. «Σὲ σένα ἡ σκέψη μου, ὦ Ζακύνθο μου πούχεις καθρέφτη ὀλόγυρά σου τὸ κύμα πού ἐγεννήθη παρθένα ἡ Ἀφροδίτη...» — ὁ Φώσκολος.

Γιόρτασε καὶ ὁ λαὸς τῆς σὰν παιδί, τρελλὸς ἀπὸ τὴ χαρὰ του. Ἡ ὀργάνωσις ἦταν πλήρης. Καλὸς ὁ πανηγυρικός τοῦ κ. Δάση, καὶ τὰ λόγια τοῦ κ. Π. Μουζακη στὸν «Ἀντὴ Γιωργή τῶν Φιλικῶν» εὐωδίασαν τὸν τόπο καὶ ἀναβάφτισαν ξένους καὶ ντόπιους σὲ μιὰν ἀληθινὴν κολυμβήθρα ψυχικῆς ἀναγέννησης. Ποιητικὰ καὶ ἀληθινὰ τὰ λόγια τοῦ κ. Μπότσαρη σὲ τραπεζί. Καὶ ἡ φωταγώγησις καὶ ἡ λαμπασοφορία καὶ ἡ δεξίωσις στὴ λέσχη καὶ ἡ κατοπινὴ σὲ παλάτι τῆς Κοντέσσας Ρώμα—ὄλα λαμπρά.

Ἄλλὰ δὲν ἦταν παρὰ σχεδὸν μιὰ ἐκδρομή. Ἐλλείπε ὁ πνευματικὸς τόνος τῆς γιορτῆς. Τὸ κοσμικὸ καὶ διακοσμικὸ μέρος φορτωμένο. Κι ὁ λαός, ὁ πολὺς λαὸς κι' ὄχι ἐκεῖνος τῶν δεξιῶσεων δὲ φωτίστηκε περισσότερο. Κι' ὅμως ἡ γιορτὴ ἦταν γι' αὐτόν. Ἡ γνώμη μου, ποὺ ὑπέβαλα ὡς Μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς, νὰ γίνουν διαλέξεις γιὰ τὸ λαὸ ἀντὶ κοσμικῆς συγκεντρώσεως δὲν ἀκούστηκε. Κ' ἐρωτῶ. Τί θὰ μείνει στὴν ἱστορία ἀπὸ ὅλην αὐτὴ τὴ γιορτὴ; Ἄν δὲν εἶχαμε προσωπικῶς ἐπιβληθεῖ καὶ μὲ χίλιες παρὰκλήσεις καταφέρει τοὺς φίλους διευθυντὲς τῶν Ἀθηναϊκῶν ἐφημερίδων νὰ στείλουν ἀνταποκριτῆς, ὁ Τύπος οὔτε καὶ θὰ ἀνάγραφε μιὰ λέξη γι' αὐτή. Θὰ μπορούσε ἀκόμα ἐξὸν ἀπὸ τίς διαλέξεις νὰ γίνεαι καὶ κάτι πιὸ μόνιμο. Κάτι ποὺ νὰ θυμίζει τὸν ἱστορικὸν αὐτὸ σταθμὸ Μπροῦσε ν' ἀναλάβει ἡ Ἐπιτροπὴ νὰ ἐκδώσει τὴν ἱστορία τῆς πόλεως Ζακύνθου τοῦ κ. Ζῶη. Τὴ βεβαιώνω πὼς ἀπ' ὅλα τὰ «τραπέζια» αὐτὸ θάξιζε περισσότερο. Θὰ μπορούσε νὰ τυπώσει καὶ τὴν ὠραία μελέτη τοῦ κ. Μάργαρη καὶ νὰ τὴ μοιράσει στὰ παιδιά, στὰ χωριά παντοῦ. Θὰ μπορούσε γιὰ κάμποσες μέρες νὰ ὀργανώσει διαλέξεις εὐρεῖες γιὰ τὴν ἱστορία τῆς Ζακύνθου στὰ ἑκατὸ αὐτὰ χρόνια. Θὰ μπορούσε νὰ φροντίσει ἐγκαίρως ὥστε νάρθει κι ὁ Παλαμᾶς, ἡ Ἄκα δημοεῖα καὶ ἄλλοι ὥστε νὰ λάβει πανελλήνιο χαρακτῆρα ἡ γιορτὴ τῆς Ζακύνθου, γιὰ τὴν ἑλληνικὴν παράδοσιν. Ἐτοί ἡ γιορτὴ περιορίστηκε σ' ἐπιφανειακὴ μεγαλοπρέπεια ποὺ θὰ ξεχαστεῖ ἀπὸ τὴν ἱστορία. Εἰν' ἀλήθεια πὼς οἱ ἐνέογγοί μου δὲν πῆγεν χαμένους καὶ τώρα σύντομα καταβαίνει στὴ Ζάκυνθο ὁ ὑπουργὸς ἐκεῖνος ὁ ἰδεώδης γιὰ τὴν πραγματοποίησιν τοῦ ὄνειρου τοῦ Παν. Θεοῦ. Νὰ δοῦμε τώρα ἂν οἱ ἀρμόδιοι τοῦ τόπου θὰ τὸν βοηθήσουν, ὅπως τὸν βοήθησαν σ' ὅλα τὰ μέρη ὅπου ἄφησε τὴν εὐεργετικὴν του διάβασιν.

— Καὶ μιὰ φορὰ μὲ τὴν Ἐπιτροπὴν, παρατηρήθηκε τὸ συνειθισμένο. Ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν μελῶν δὲ συντείνει σὲ τίποτα. Ἐκεῖ ποὺ ἀνέλαβε ἡ ἀτομικὴ ὑθὺνῆ, ἐκεῖ καὶ ἡ ἐπιτυχία. Κ' αὐτὸ ὅσον ἀφορᾷ τὸν ἠλεκτροφωτισμὸν, τὴ λαμπρὴν δηφωσίαν, τὴ φωταγωγίαν τοῦ φρουρίου.

— Ἐξὸν ἀπὸ τοὺς κ. Ρουσιάνο καὶ Ρουσσέα, μεγάλες ὑπηρεσίες προσέφερε καὶ ἡ Δ)νις Ξενοπούλου. Δὲν τὴν εἶδαμε ὅμως πούθενά. Γιατί;

— Καὶ μιὰ φορὰ μὲ τίς διαλέξεις συσταίνομε στὸ Νομάρχην κ. Μαργακόπουλο, ποὺ φαίνεται νὰ ἐνδιαφέρεται γιὰ τὸν τόπον, τὴν ἐπανάληψιν τῆς λειτουργίας τῆς «λαϊκῆς σχολῆς». Μιὰ φορὰ γύρω σ' αὐτὴν εἶχε δημιουργηθεῖ ἀρκετὴ πνευματικὴ κίνησιν. Δὲ βρίσκει πὼς σήμερον βρίσκεται σὲ πνευματικὸν μαρμαρὸν ὁ τόπος μας καὶ πὼς πρέπει νὰ τονωθεῖ;

Ἡ καταστροφὴ τῆς Βιβλιοθήκης Δεβιάζης

— Κεῖνο ποὺ φοβόμαστε γίνηκε. Δύο χιλιάδες τόμοι πολύτιμων βιβλίων τῆς πολυπύθης βιβλιοθήκης καταστράφηκαν τελείως καὶ πλείστα ὅσα μισοκαταστράφηκαν. Τὰ ἔργα τοῦ ἀρχιδουκὸς Σαλβατόρο, ἡ βιβλιογραφία τοῦ Legrand καὶ ἄλλα. Διαμαρτυρηθήκαμε καὶ ὑποδείξαμε πολλὰ φορὲς τὸν κίνδυνον. Καὶ τώρα πληροφοροῦμε τοὺς ἀρμοδίους πὼς εἶναι δυνατὸν στὸ μέλλον ν' ἀφήσει κάποιος μερικὰ ἑκατομμύρια στὸ νησί. Ἄλλὰ μιὰ τέτοια βιβλιοθήκη δὲ θὰ τὴν ἀποκτήσει ποτέ. Κατόμοιρον Δεβιάζην ποὺ τὴ μάζευε, στοργικὰ, ἀφοσιωμένα, ζυλότυπα, ἂν ἤξερες τὴν τύχην της! — Εὐτυχῶς διεσώθησαν 6000 ἐπιστολὲς στὸν Δεβιάζην, ζωντανὴ ἱστορία 60 χρόνων.

Εἶπαμε πολλὰς φορὰς καὶ γιὰ τὸν κίνδυνον τῶν ἀριστουργημάτων τῆς Φανερωμένης. Ἄς σωφρονιστοῦμε τοὐλάχιστον ἀπὸ τὸ παράδειγμα τῆς βιβλιοθήκης.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΑΚΥΝΘΟ

ΕΚΔΡΟΜΑΙ

Ὁ καλὸς μας νομάρχης κ. Γ. Μαργακόπουλος, μὲ τὰς φωτεινάς του σκέψεις διὰ τὴν πρόοδον τοῦ τόπου μας, μοῦ ἐγνώρισεν ὅτι ἀπὸ καιροῦ μελετῶν τὴν προϋοῦσαν παρακμὴν τοῦ αὐτοῦ τόπου μας ἀπὸ ἐμπορικῆς, βιομηχανικῆς, ναυτιλιακῆς καὶ ἐν γένει οἰκονομικῆς ἀπόψεως ἐσκέφθη ὅτι μιὰ δεξιὰ ἐνέργεια ἐκ μέρους τῶν ἐκπροσώπων τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ πολιτικοῦ καὶ ἐμποροβιομηχανικοῦ κόσμου τῆς νήσου μας καὶ μιὰ μεθοδικὴ ἐργασία θὰ ἠδύνατο νὰ δημιουργήσουν τρόπον προσελκύσεως ξένων, τοὐλάχιστον κατὰ τὴν 24 Αὐγούστου, ἐπέτειον τοῦ Πολυούχου τῆς νήσου μας Ἁγίου Διονυσίου. Προϋποθέσεις τούτου εἶναι ἡ δημιουργία ἐκπαιδευτικῶν τινῶν ὄρων, ἱκανῶν νὰ κινήσουν τὸ ἐνδιαφέρον, ὡς ἐπὶ παραδείγματι λεμβοδρομίας, βενετικαὶ ἐφορταί, μελωδίαί ζακυνθινῶν σερανάδων, προκηρύξεις διαγωνισμῶν μουσουργήσεως παντοειδῶν ἀσμάτων κτλ. Ἡ λιτανεὶα ἐπίσης τοῦ ἱεροῦ σκήνου τοῦ Πολιούχου μας θὰ ἠδύνατο νὰ προσελκύσῃ κόσμον εὐλαβῶν προσκυνητῶν, ὡς γίνεται καὶ εἰς Τήνον, δημιουργουμένης οὕτω μιᾶς μεγάλης ἐμπορικῆς πανηγύρεως. Ἐννοεῖται, ὅτι ἀνάγκη νὰ προηγηθῇ προπαγάνδα καὶ διαφήμισις καὶ νὰ τονισθῇ ἡ σημασία καὶ ἡ ὠραιότης τῶν ἐφορτῶν. Νὰ ἐκδοθῇ ἐπίσης, μερίμνη εἰδικῆς ἐπιτροπῆς καλλιτεχνικῶν Δεύκωμα εἰς τὸ ὅποιον νὰ περιληφθοῦν ἀπεικονίσεις τῶν ὠραιότερων τοπίων Ζακύνθου καὶ ἀποτυπώσεις τῶν λαμπροτέρων ἔργων βυζαντινῆς τέχνης, πλείστα πρωτότυπα τῶν ὁποίων εὐρίσκονται εἰς τὸ Βυζαντινὸν μας Μουσεῖον, εἰς ναοὺς καὶ ἰδιωτικὰς οἰκίας. Περὶ ἄλλων προθέσεων τοῦ κ. Νομάρχου εἰς ἄλλην ἐπιστολήν μου.

A. ΖΩΗΣ

ΚΙΝΔΥΝΕΥΕΙ Η «ΦΑΝΕΡΩΜΕΝΗ»

— Τὰ ἀνεκτιμήτου ἀξίας καλλιτεχνήματα τοῦ ναοῦ τῆς «Φανερωμένης» κινδυνεύουν νὰ καταστραφθοῦν. Θὰ ἔπρεπε βεβαίως καὶ πολλοὺ ὁ ναὸς οὗτος τῆς τέχνης νὰ εἶχε μεταβληθῇ εἰς καθαρὸ Μουσεῖον καὶ νὰ παύσῃ νὰ ἱερουργεῖται, εἰς τρόπον ὥστε νὰ ληφθῇ ἄμεσος φροντίς διατηρήσεως τῶν ἀριστουργημάτων, ποὺ ἤδη ἔχουν ἡμικαταστραφῆ. Ἡ «Οὐρανία» ἰδίως τοῦ Δοξαρά, ἡ «Ἀμόλυντος» τοῦ Πλακοτοῦ, ἡ περίφημος ἐπὶ τῶν τοίχων εἰκόνες τοῦ Στρατῆ Πιτόρου καὶ πολλὰ ἄλλα, εἰδὲν δὲν τύχουν τῆς ἀπαιτουμένης λεπτῆς παρ' εἰδικοῦ διορθώσεως καὶ συνεχοῦς ἐπιμελείας θὰ καταστραφθοῦν ἀνεπανόρθωτα. Τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας δὲν ἠγνόησε τὸ ζήτημα καὶ διέταξε ἤδη τοὺς Ἐπιτρόπους τοῦ ναοῦ νὰ ἀναθέσωσι τὴν διατήρησιν τῶν ἀνεκτιμήτων ἔργων εἰς τὸν καλλιτέχνην Δημ. Πελεκάσην, μὲ τὴν ἐποπτεῖαν τοῦ ἐπιμελητοῦ τοῦ Βυζαντινοῦ Μουσείου κ. Α. Ζῶην. Ἀτυχῶς ὅμως ὁ κ. Πελεκάσης δὲν ἔχει πρόχειρα τὰ τεχνικὰ μέσα στὴ Ζάκυνθο καὶ ἐζήτησε νὰ τοῦ παραδοθῶσι παρ' εἰδικῆς ἐπιτροπῆς τὰ ἐπιδορωθέντα ἔργα διὰ νὰ τὰ ἐργασθῇ εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις ἀτελεῖ του. Φαίνεται ὅμως ὅτι οἱ ἐπιτροποὶ δὲν στέργουν εἰς αὐτό. Τί θὰ γίνεαι; Καὶ ὅμως χρειάζεται ταχίστην καὶ ἄμεσος ἐνέργεια.

A. I. ΖΩΝΤΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ

Μιχ. Ἀργυροπούλου: «Τὰ τραγούδια τῆς Ἀνατολῆς», ποιήματα, 1930.

Σ' ἕνα ἀπὸ τὰ ὠραιότατα ἑλληνικά πεζὰ ποιήματα τοῦ κ. Βλαχογιάννη, —στὸ «Σοῦλι»— μιὰ συντροφιά νέοι τραγουδιστάδες, ὕστερ' ἀπὸ κάποιο κλέφτικο τραγοῦδι πού ἐτραγούδησαν, σταματοῦν κι ἀρχίζουν κουβέντα γιὰ τὸ Σοῦλι: πού τάχα νὰ βρίσκεται ὁ παινεμένος, ὁ δοξασιμένος τόπος τῆς λεβεντιάς; Κανένας τους δὲν τὸ ξέρει, ἀγράμματα παιδιά καθὼς εἶναι ὅλοι, καὶ στρέφουν καὶ ρωτοῦν τάχα τὸν ἴδιο τὸν ποιητὴ: αὐτὸς φαίνεται γραμματισμένος ἄνθρωπος καὶ θὰ ξέρει.

—«Χαρήτε τὸ τραγοῦδι σας, τοὺς ἀπαντᾷ. Τὸ Σοῦλι στὸ τραγοῦδι τώρα μόνο βρίσκεται...»

Καὶ ἡ Ἀνατολή, καὶ ἡ Σμύρνη, καὶ ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς Ἰωνίας ἦρθεν ἡμέρα πού ἔσβησε κ' ἐχάθηκε, καθὼς τὸ Σοῦλι... Δὲν μένει πιά, —δὲν θὰ μείνει πιά,— παρὰ στὸ τραγοῦδι... Καὶ μέσα σ' αὐτὸ τὸ τραγοῦδι, ὁ ποιητὴ κ. Ἀργυροπούλου προσφέρει, ὕστερ' ἀπὸ τ' «Ἀνιστόρητα», ἕναν καινούργιο τόμο, —τὰ «Τραγούδια τῆς Ἀνατολῆς». —Δὲν ὑπάρχει, ἀλήθεια, ἄλλος, πού νὰ σταθεῖ κοντά του. Ἐκτός ἀπὸ μιὰ συλλογὴ συμπαθητικῶν ποιημάτων τοῦ Συλβίου, ἡ Ἀνατολή δὲν ὑπῆρξε τὸ θέμα κανενός. Ἐγραψαν ναί, πολλὰ: μὰ τὰ περισσότερα, σχεδὸν ὅλα, εἶναι ἰθρῆνοι τοῦ πολεμίου, ἐξιστορήσει τῆς καταστροφῆς, ἔκφραση ἀνθρωπιστικῶν ιδανικῶν, ἢ σπαραγμῶν γιὰ μιὰ χαμένην εὐτυχία. Τὴν Ἀνατολή μὲ τὴν ὁμορφίαν της, μὲ τὴ φύση της, μὲ τὴ φλογερή της ψυχολογία, μὲ τὸν ἔρωτα, τὴ ζήλεια, τὸ μαράζι, τὸ μῆσος καὶ τὴν ἐκδίκηση, τὴν Ἀνατολή μὲ τὴν τιμὴ της καὶ τὸν πατριωτισμὸ της, τὴν Ἀνατολή τὴ φιλοσοφία της, δὲν τὴ γνωρίζει κανεὶς ἕως τώρα, παρὰ ἀπὸ τὰ ποιήματα τοῦ κ. Ἀργυροπούλου. Ἴσως νὰ ὑπάρχουν καὶ κάποιοι ἄλλοι. Ἀλλὰ τ' ὄνομά τους καὶ τὸ ἔργο τους θὰ εἶναι μόνο γιὰ τὴν ἱστορία· δὲν ἔκαμαν σ' αὐτοὺς τὴν ἀπόδοση τοῦ ἑλληνικοῦ ἐκείνου κόσμου, πού εἶναι πάντοτε παρὼν μέσα στὴν ψυχὴ τοῦ Σμυρναίου ποιητοῦ.

Ἄν ὑπάρχει κάποιος ἀφανὴς ἱστορικός, πού μαζεύει σημεῖώσεις, ξεφυλλίζει κείμενα, συμβουλευτὰ πρόσωπα, —αὐτὸ φυσικὰ δὲν τὸ ξέρει κανεὶς. Ἴσως ἡ ἱστορία τῆς Ἀνατολῆς θ' ἀναφανεῖ κάποτε, μὲ ὅλη τὴν ἐπιστημονικὴ της λαμπρότητα καὶ μὲ κάποια τάξη κι ἀλληλουχία—τὴν ἀληθινήν ἀραγε;—τῶν γεγονότων. Ἄλλ' ἂν ὑπῆρχε ποιητὴς, πού νὰ εἶχεν ἐμπνευσθεῖ ἀπὸ τὸ θέμα της, αὐτὸς δὲν θὰ περίμενε! θὰ εἶχε κι' ὅλας φανεῖ. Ἐχουν κλεισίει ὀχτὼ χρόνια, καὶ ἄλλος δὲν ἀνάστησεν ὅτι ἔμεινε πίσω, ὅτι δὲν ἀνήκει πιά, παρὰ στὴν ἀνάμνηση. Εἶναι κρῖμα, πού ἀνεβάζει ὅμως περισσότερο ἀκόμη τὴν ἀξία καὶ τὴ σημασία τῶν «Τραγουδιῶν τῆς Ἀνατολῆς». Εὐτυχῶς, πού ἐπρόλαβε ὁ κ. Ἀργυροπούλου: Εὐτυχῶς ἀκόμη πού ἔσωσε τὰ χαρτιά του, —καὶ πόσα νὰ χάθηκαν, ἀπὸ τὴ σειρά τῶν «Σουλτάνων» λείπουν ἕνα σωρὸ!—...Εἰ δ' ἄλλως, ὁ μικρασιατικὸς ἑλληνισμὸς, μέσα στὴν τέχνη, θὰ ἔμεινε μιὰ συγκεχυμένη μνήμη, μιὰ περιοχὴ περιπυρ μυθική! Τὰ «Τραγούδια τῆς Ἀνατολῆς» εἶναι ἕνα μουσεῖο, ἕνα κοσμηματοφυλάκειο. Εἶναι κατὰ περισσότερο: ἕνα πολυχορδο ὄργανο, πού μπορεί νὰ ζωντανέψει κάθε στιγμή. Ἡ συλλογὴ δὲν ἔχει τὴν εὐλαβική, ἀλλὰ νεκρὴν ἀφοσίωση, μὲ τὴν ὁποία μαζεύονται καὶ δουλεύονται γιὰ τελευταία φορὰ πράγματα πού ἀνήκουν πιά στὴν ἱστορία· ἀλλ' εἶναι καμωμένη μὲ μιὰ συγκινητικὴ

ρωμαλεότητα, μὲ μιὰ θεληματικὴν ἄγνοια, ζωερὴ καὶ πανηγυρική, —ὡσὰν τάχα ὅλα τὰ θέματά της νὰ ζοῦν ἀκόμη στὸ παρὼν καὶ νὰ εἴμπορεῖ κανεὶς νὰ τὰ ξαναυρεῖ σκίβοντας μόνον ἔξω ἀπὸ τὸ παράθυρό του... μιὰ μουσική, πού μπορεί πάντοτε νὰ ξαναεῖ, πολύτονη καὶ χαρμόσυνη.

Μ. ΘΑΛΑΣΣΙΝΟΣ

Μάρκου Τσιριμώκου: «Ὁρὲς τοῦ δειλινοῦ». Ποιήματα. Ἀθήνα 1930

Ὁ ποιητὴς τῶν ἑκ Βαθέων, μὲ τὴ νέα ποιητικὴ του συλλογὴ, παρουσίασεν ἕνα ἔργο τόσο ἀριστὸ σὲ περιεχόμενο, ὅτε θὰ μπορούσε νὰ τὸ πεῖ κανεὶς σὰν ξεδιάλεγμα πού ἐπρόκειτο νὰ παρουσιασθεῖ σὲ ποιητικὴ ἀνθολογία. Τὰ ποιήματά του εἶναι πλούσια σὲ φιλοσοφία καὶ σὲ ψυχολογικὴ κατάσταση. Ἡ φύση ἐπίσης τοῦ παρέχει κι αὐτὴ μιὰ δροσερὴ πνοὴ ἀνεξάντλητη, γιὰ νὰ περιγράψει μὲ πλοῦτο μελωδίας κ' ἔντονο, ζωηρότητα λόγου, γραφικὲς νότες γιὰ τίς ὁμορφίες της, γιὰ τίς γραμμὲς της διαν τὴν πλημμυρίζῃ ὁ ἥλιος, γιὰ τίς ἀνταυγίες τῆς θάλασσας, γιὰ τὰ πουλιά...

Τὰ ποιήματά του, εἶναι ἄλλα τόσα τάματα ἀφιερωμένα σὲ διαφορετικούς βωμούς. Ἡ παρατηρητικότητα τοῦ ποιητῆ στέκει πάντα ξυπνιά, καλοδιάθετη νὰ πλουτιστεῖ. Τὸ κάθε τι τοῦ παρέχει ποικιλία σκέψης καὶ μελέτης.

Τὸ ἔργο του δὲν ἔχει μιὰ μονόπλευρη πηγὴ ἐμπνευσης, ἕνα μόνο θεὸ ἄς ποῦμ' ἔτσι, πού δαμάζει, κυριαρχεῖ καὶ προκαλεῖ τὴν ἀσάλευτη ἐνότητα.

Εἶναι κατὰ τὸ πανθειστικόν. Οἱ ψυχικὲς καταστάσεις εἶναι οἱ πιὸ διάφορες, μὰ χωρὶς νᾶναι ἐμπνευσμένες ἀπὸ ἰσχυροὺς κλονισμοὺς. Εἶναι ἡ ποίηση τοῦ ἀνθρώπου πού γνώρισε καὶ βυθίστηκε στὴ ζωὴ καὶ πού γυρίζει νὰ κοιτάξει τὸ δρόμο πού διένυσε μὲ κάποια μελαγχολία καὶ νοσταλγία, Ἀπὸ τὸ σταχτιὸ φῶς τοῦ δειλινοῦ, βγαίνει μιὰ πολύχρωμη ἀχτίδα, ἕνα τραγοῦδι πολύμορφο. Ἐνα ὄραμα πίστεως καμιά φορὰ, ἕνας θαυμασμὸς, μιὰ ἀνάμνηση καὶ συχνότερα ἡ ἀγάπη. Στεναγμὸς καὶ χαμόγελο, ἐλπίδα καὶ χᾶδι, τρυφερὸ ἐρωτικὸ ξέσπασμα, στὸν ὑποβλητικὸν ὑποκειμενικὸν τόνο. Ὁ ἔρωτας εἶναι ἱεροτελεστία, θαυμασμὸς τρεμουλίκος καὶ παθητικὸς.

Σὲ πολλὰ ἀπὸ τὰ ποιήματα τοῦ κ. Τ. βαθεία, φιλοσοφικά, καθὼς εἶπαμε διαφαίνεται ἡ ἀτομικότης του στερεὰ ριζωμένη. Κινεῖται στὸν ἐσώτερο κόσμον, ἀναπνέει μ' ἀπόλυτην αὐτονομίαν κ' ἐλευθερία. Εἶναι ἐκεῖ πρὸ πάντων ὁ ξεχωριστὸς τόνος τοῦ τραγοῦδιό του, ἡ μυστικὴ μουσικὴ τῶν σκέψεων του.

Τὸ ποιητικὸν ἔργο τοῦ κ. Τσιριμώκου δὲν φαίνεται καθαρὸ ἐκ πρώτης ὄψεως στὸν ἀναγνώστη. Σὰ μὴ θέλει μονομιᾶς νὰ γνωρίσει στὸν καθέναν τὸν ἐσώτερο παλμό του. Σιγὰ—σιγὰ ὅμως ἀποκαλύπτεται, τὸν μεταδίνει μὲ μιὰ δική του θέρη καὶ μ' ἕνα αἰσθημα ἐξάρσης πού τὸν τραβᾷ ἀπόλυτα κοντὰ του.

Μ. Μ...

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ

Νέα βιβλία

- Μάρκου Τσιριμώκου : — « Ἄφρες τοῦ δειλινοῦ » — Ποιήματα. Ἀθήνα 1930. Δραχ. 25.
- Λευτέρη Ἀλεξίου : « Μπαγκατέλλες » — Ἐμμετρα καὶ πεζὰ (1908—1930). Ἡράκλειο Κρήτης 1930. δραχ. 10).
- Γρηγόρη Θεοχάρη : — « Θλιμμένοι Θεοὶ » — Ποιητικὴ συλλογὴ. Ἐκδοσις Διανουμένου. 1930. Δραχ. 25.
- Γ. Δούρα : — « 4 Τραγοῦδια τῆς Αὐγῆς », Τὸ ἐγερέθριο καὶ ὁ ἐπίλογος — Ἀθήνα 1930.
- Γ. Σπαταλά : — « Ἀντίλαλοι » — Ποιήματα. Ἐκδοσις περιοδικοῦ « Μουδικὰ Χρονικὰ ». Ἀθήνα 1930.
- Louis Roussel : — « Palamas et mistral » — Mont-pellier. 1930.
- Ν. Κατηφόρης : — « Ἡ Πιάτσα » — Ρωμάντο. 1930. Ἐκδ. Μανβίδης. Ἀθήνα. Δραχ. 25.
- Α. Ἀνδρεάδου : — « Φίλιππος Σνδούντεν » — Ἀνατύπωσις τῆς Ν. Ἐστίας. Ἀθήνα 1930.
- Μιχ. Ἀργυροπούλου (Ρήγα Ραγιᾶ) : — « Τραγοῦδια τῆς Ἀναλολῆς » — Ἀθήνα 1930. Δραχ. 30.
- Βίκτ. Δούσμανη : — « Συμβολὴ εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς ἐνώσεως τῆς Ἑπτανήσου » — Δραχ. 5.
- Πέτρον Πικροῦ : — « Ἡ Ἑταίρα ποῦ κυβέρνυδε τὴν Ἑλλάδα » — Ἐκδόσεις Φλάμμα — Ἀθήνα. Δραχ. 20.

Ἐφημερίδες καὶ περιοδικὰ

- Στὸ θρησκευτικὸ περιοδικὸ « Νέα Ἱερουδαλίη » (Ζακύνθου) ἄρθρο τοῦ Δ. Παπαγιαννοπούλου γιὰ τὸ Ἰωβιλαῖο τοῦ Χρυσοστόμου Ἀθηνῶν. Τοῦ ἴδιου ἐπίσης « ἡ συμβολὴ τοῦ κλήρου τῆς Ζακύνθου εἰς τὴν Ἐθνικὴν Παλιγγενεσίαν ».
- Στὴν « Ἑλληνίδα » (Σεπτ.) : « Στὸν ἀδελφὸ μου » ποίημα τῆς Μυρτώτσας καὶ σημείωμα τῆς κ. Γιαννιοῦ γιὰ τὸ ἔργο τοῦ Ἄλκη Θρούλου.
- Στὶς « Κυκλάδες » τῆς Ρίτας Μπούμη : « Σελίδες ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τῶν Κοινοτήτων ἐπὶ Τουρκοκρατίας » τοῦ Σιγάλα καὶ « Κυκλαδικὴ λαογραφία » τοῦ Στέλιου Καρρά. Στὸ τεῦχος Δεκεμ. « Κοινωνικαὶ ταραχαὶ ἐν Σέρφω — Μακεδονικοὶ χρόνοι » τοῦ Δρακάκη, ὠραία ποιήματα κ.τ.λ.
- Πολὺ ἐνδιαφέροντα τὰ « Μουδικὰ Χρονικὰ » (Σεπτ.) : « Τσιγγάνοι κ' Ὀρφεὺς » τοῦ Φάλταϊτς, « Τὸ κωμικὸν εἰς τὴν μουσικὴν » τοῦ Κ. Οἰκονόμου κ.τ.λ.
- « Ἐπιάνηδος » εἶναι τὸ νέο περιοδικὸ ποῦ ἐκδίδει στὴν Κέρκυρα ὁ Σπύρος Μαρτίνης, μὲ σκοπὸ νὰ συγκεντρώσῃ τοὺς σκόρπιους στίχους τῶν Ἑπτανήσιων ποιητῶν. Ἀναδημιουργεῖται καὶ μερικὰ ποιήματα ἀπὸ τὴν παλιὰ καὶ « Ἐὖα Νικήτρια »
- Στὰ « Νέα ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα » (Ὀκτώβριος) : « Ἡ Ζακύνθος » τοῦ κ. Κ. Καροφύλα καὶ ὁ πλότος τοῦ Λαο-Μπογὰ ἱστορικὸ διήγημα τοῦ κ. Κ. Ράδου.
- Στὴν « Πρωτοπορία » (Σεπτ.) ἀναλυτικὴ μελέτη τοῦ Φώτου Γιοφύλλη γιὰ τὸν Καρνωτάκη καὶ τὸ ἔργο του Στὴν ξένη πνευματικὴ ζωὴ σημείωμα τῆς κ. Μαρ. Μινώτου γιὰ τὴν Ἰταλ. Ἀκαδημία. Στὸ τεῦχος Ὀκτ. διήγημα τοῦ Βουτυρᾶ « Τὸ σα-

ράκι τῆς ἀνθρωπότητος » καὶ στὴν « Πνευματικὴ Ζωὴ » ἐπιστολὴ τῆς κ. Μαρ. Μινώτου γιὰ τὴν « ἐσορτὴ τοῦ βιβλίου » ποῦ προκάλεσε συζητήσεις τοῦ διανοουμένου κόσμου σχετικῶς μὲ τὴν κρίσιν τοῦ ἑλληνικοῦ βιβλίου. Σχετικῶς ἀναλυτικὸ ἄρθρο ἔγραψε ὁ κ. Ξενοπούλος στὴν « Καθημερινή » (12 Ὀκτ.).

— Στὴν « Πειθαρχία » (2 Νοεμβ.) : ἱστορικὸ σημείωμα τῆς κ. Μαρ. Μινώτου « Στὰ Ἐφτάνησα » μὲ ἀποσπάσματα τῶν ἀνεκδοτῶν ἐπιστολῶν τοῦ ἀρμοστή Ward στὸν Πρόεδρο τῆς Γερουσίας τῆς Ἑπτανήσου κόντε Δ. Ρώμα. Στὸ τεῦχος 30 Δεκ. ἄρθρο τῆς κ. Μαρ. Μινώτου « Ἡ μάχη τοῦ Πέτα, ὁ θάνατος τοῦ Μάρκου Μπότσαρη », κριτικὴ ἀνάλυση τῶν τραγουδιῶν ταῦ φιλέλληνα Pruche.

— Στὴν « Ἑλνὰ » (Ἀργοστολίου) ἐπιγράμματα τοῦ Γεω. Μοσχόπουλου γιὰ τοὺς πεσόντας ἐν Ἀάλα Κεφαλληνες καὶ ἄλλο γιὰ τοὺς Ριζοσπάστες.

— Συμπαθέστατη ἡ « Ἑπτανησιακὴ Ἠχώ » (Ζακύνθου) τοῦ κ. Ζώντιου καὶ ἰδιαίτερα τὸ πανηγυρικὸ τῆς γιὰ τὶς γιορτὲς τῆς Ἐκατονταετηρίδος μ' ὅλες τὶς λεπτομέρειες γι' αὐτές.

— Στὸ « Νεολόγο » (4 Νοεμβριος) : « Ἱστορικαὶ σελίδες τῆς Ἐπαναστάσεως σχετιζόμενα μὲ τὴ Ζακύνθου » τοῦ Δ. Παπαγιαννοπούλου καὶ ἀνταπόκρισις τοῦ Σπύρου Μινώτου γιὰ τὶς γιορτὲς τῆς Ζακύνθου.

— Στὴν « Ἀναγέννηση » (Ζακύνθου—Νοέμβριος) ὁ κ. Ζώντος ἀγγέλλει τὴν ἐκδόση μελέτης του γιὰ τὸν σατυρικὸν ποιητὴ Γιάννη Τσακαιοῖαν, μ' ἐπιστολὴ τοῦ Παλαμᾶ ἀπὸ τὸν προλόγου. Ἀναγγέλλει ἐπίσης καὶ ἄλλη μελέτη του γιὰ τὸν Κωστ. Αομβάρδο.

— Στὸ « Quaderni di poesia » (Μιλάνο Νοέμβριος) ποιήματα τοῦ Θεόδωρου Μπρόικου : « L' infianito » « La rivincita dell' Ellade » « Al sonnetto ».

— Στὸν « Ταχυδρόμο » (Μιτυλήνης) ποῦ διευθύνει ὁ Μυρτιβήλης καὶ ποῦ γιὰ μᾶς εἶναι τὸ καλύτερο ἑλληνικὸ φύλλο, σημείωμα τοῦ Κ. Μιχαηλίδη (30 Νοεμβ.) γιὰ τὴ « Νεοελληνικὴ Λογοτεχνία » τοῦ Βουτυριδῆ. Στὸ φύλλο (29 Νοεμβ.) εἶνα ὠραϊότατο ἡπειρωτικὸ δημοικὸ « Ἡ γυναῖκα τοῦ Μπελοῦση ». Στὸ φύλλο 2 Δεκ. συνέντευξη τοῦ Βενέζη μὲ τὸν Νταίρπρελδ, ποῦ βρισκόταν στὴ Μιτυλήνη.

— Στὸ « Ἐλεύθερο Βῆμα » ἀπ' ἀφορμὴ ἐνὸς σημειώματος γιὰ τὴν καταστροφὴ τῆς Βιβλιοθήκης Δεβιάζη (20 Νοεμβ), ἐπιστολὴ τοῦ τέως δημάρχου Ζακύνθου κ. Ἰθακισίου (21 Νοεμβ.) καὶ ἀνταπάντησις τῆς κ. Μαρ. Μινώτου (27 Νοεμβ.) — Γιὰ τὸ ἴδιο θέμα ἔγραψαν ὁ Ἡμερησίος Τύπος, ὅπου στὸ φύλλο (21 Νοεμ) ἔχει καὶ μιὰ ἐπιστολὴ τῆς κ. Μινώτου, ἡ « Ἐσπερινή » καὶ τὸ « Ἐμπρός ».

— Στὴ « Ν. Ἐστία » (1 Ὀκτ.) : « Πέντε ἀνεκδοτα σονέττα τοῦ Σολωμοῦ » ἀπὸ τὸν Κώστα Κεϊροφύλα, ποῦ σημειώνει πὼς τοῦ παραχωρήθηκαν ἀπὸ τὸ Δεβιάζη γιὰ τὴν ἐκδόση τοῦ Σολωμοῦ. Στὸ τεῦχος 15 Ὀκτ. ὠραϊότατο διήγημα τοῦ Ἀλ. Βεϊνόγλου « Ἡ Νεκρόπολις » καὶ μελέτη τοῦ Δ. Νικολαεῖζη γιὰ τὸ ἔργο τοῦ André Gide. Στὸ τεῦχος τῆς 1ης Ὀκτ. ἀριστοτεχνικὰ ποιήματα τοῦ Ρήγα Γκόλφη. Στὸ τεῦχος 15 Νοεμβ. μετάφρασις τοῦ Τέλλου Ἄγρα ἀπὸ τὸ Le Roy τοῦ Barbusse, ἡ ἀνακοίνωσις τοῦ Παλαμᾶ στὸ Βυζαντινὸ Συνέδριο « Ἡ Βυζαντινὴ κληρονομία εἰς τὴν νέαν ἑλληνικὴν ποίησιν », ἄρθρο τοῦ κ. Α. Ἀνδρεάδη « Ὁ λόρδος Γκνίλφορδ καὶ ὁ Μέγας Ναπολεὼν » κ.τ.λ.

— Τὸ τεῦχος Ὀκτ. τῆς « Ἑλληνικῆς Ἐπιθεωρήσεως » ἀφιερωμένο στὴν Ἐκατονταετηρίδα. Ἐπεσοῦν οἱ στίχοι τοῦ Παλαμᾶ καὶ ἡ πολὺ πρωτότυπη γνώμη τοῦ Ἀλκῆ Θρούλου.
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ἈΘΗΝΩΝ
— Στὸ « Ἡπειρωτικὰ Χρονικὰ » (Τεῦχος 3) : « Οἱ Χριστιανοὶ καὶ ὁ δόρισμός τοῦ Σιναν Πασᾶ » τοῦ κ. Ἀμαντου καὶ ἡ « Ἡπειρωτικὴ λαϊκὴ Τέχνη » τῆς Ἀγγ. Χατζημυχάλη.

— Στο «**Νουμά**» (Σεπτ.) : επίγραμμα τοῦ Α. Πάλλη στὸν Ψυχάρη «**Κύνειο**»
Ψυχάρη, τον Ἀργύρη εκεί που πας αν δης
πὲς του πια τώρα δε θα αργήσω
τρίτος και εγω προς το λιμάνι της Στεργης
Γαλήνης να αρμενίσω.»

Και ἡ ὑπόλοιπη ὄλη σὲ ποιήματα, διηγήματα, γλωσσολογικὲς μελέτες και κίνηση
καλλιτεχνική, ἐκλεχτική και πολὺ ἐνδιαφέρονσα.

— Στο «**Φῶς τοῦ Ἀγρινίου**» (28 Σεπτ.) βιογραφικὲς σημειώσεις τοῦ διευ-
θυντοῦ του κ. Μιλ. Τζανῆ γιὰ τοὺς διακριθέντας ἐπὶ παιδεία Αἰτωλοακαρνανίας ἀπὸ τὸ
1400—1800.

— Στὴν «**Ἐλευθερία**» (Ἰωαννίνων—25 Σεπτ.) μελέτη τοῦ κ. Χρ. Χρηστοβα-
σίλη γιὰ τὸν ἰδρυτὴ τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας Ἀθανάσιο Τρακάλωφ.

— Στὴν «**Πρωΐα**» (1 Νοεμβ.) : «**Ἡ Ζάκυνθος στίς παραμονὲς τῆς Ἐνώσεως**»
τῆς Μαρ. Μινώτου. Στὸ φύλλο τῆς 30 Νοεμβρίου «**Ἡ χήρα τοῦ Μάρκου Μπότσαρη**
στὴ Ζάκυνθο», ἱστορικὴ μελέτη τῆς κ. Μαριέττας Μινώτου. Στὸ φύλλο 3 Δεκεμ. ἐπι-
στολὴ τοῦ κ. Χ. σχετικῶς μὲ τὴ μελέτη αὐτὴ και ἀνταπάντηση τῆς κ. Μαρ. Μινώτου
στὸ φύλλο τῆς 6ης Δεκεμβρ. Στὸ φύλλο 2 Νοεμβρ. ὠραιότατη ἱστορικὴ μελέτη τοῦ
Δημ. Μάργαρη γιὰ τὴ Ζάκυνθο. Ἐξακολουθοῦν στίς μονογραφίας τοῦ κ. Α. Κόκκι-
νου γιὰ τὴν Ἐπαράσταση λεπτομέρειες γιὰ τὰ γεγονότα τῆς Ζακύνθου.

— Στὴν «**Κέρκυρα**» (Κερκύρας—26 Σεπτ.) ἀπόσπασμα τῆς βιογραφίας τοῦ Κώ-
στα Θεοτόκη ἀπὸ τὸν κ. Σπύρο Θεοτόκη. Στὸ ἴδιο φύλλο ἐπιστολὲς ἀπὸ τὸ ἀρχεῖον
τοῦ Καποδίστρια.

— Στὴν Κέρκυρα ἐξεδόθη κι ἄλλο περιοδικὸ «**Ἡ Ζωὴ**» ἀπὸ τὴ μαθητικὴ νεο-
λαίι. Μαθαίνουμε ἀπ' αὐτὸ ἔναν ὠφέλιμο διαγωνισμό τοῦ Φιλεκπαιδευτικοῦ Ὁμίλου
γιὰ τὸν «**Κώστ. Θεοτόκη και τὸ ἔργο του**».

— Στὴν ἐφημερίδα «**Ἐστία**» (27 Ὀκτ.) ἄρθρο τοῦ Σκίπη «**Ὁ Ἐγδαρ Πῶ**
και ἡ Ζάκυνθος», πὸν ἀναδημοσιεύτηκε στὴ «**Giornale d'Italia**». Στὸ φύλλο 3
Νοεμβ. ἄλλο ἄρθρο τοῦ ἴδιου γιὰ τὸ Σολωμό. Στὸ φύλλο τῆς 1ης Δεκεμβρ. ἐν' ἄρθρο
τοῦ ἴδιου γιὰ τὸ Λεοπάρδη ἀπ' ἀφορμὴ τοῦ ὠραιότατου ἄρθρου τοῦ Παλαμᾶ στὸν
«**Ἐλεύθερο Ἀνθρῶπο**» (30 Νοεμβρ.) «**ἡ χαρὰ τῆς Τέχνης**», πὸν χτυπᾶ τὸ βιβλίο
τῆς κ. Κασιόγρα «**Υγεία—Ὁμορφιά—Ἠθική**», δσον ἀφορᾶ τὸ σημεῖο γιὰ τὴ «**νοσηρ**
ποίησιν τοῦ Λεοπάρδη!».

— Στὸ «**Messenger d'Athènes**» ἀπάντηση στὸ πρῶτο αὐτὸ ἄρθρο ἀπὸ τὸ
Ρενὲ Πινώ, πὸν λέει πὼς οὐδέποτε ὁ Πῶ κατέβηκε στὴν Ἑλλάδα ἀλλὰ ἔγραψε τὸ ποι-
ημᾶ του ὕστερ' ἀπὸ προφορικὲς περιγραφὰς τοῦ ἀδελφοῦ του.

— Στὴν «**Κερκυραϊκὴ Ἠχώ**» (20 Νοέμβρ.) ἡ κ. Εἰρήνη Δεντρινοῦ γράφει
γιὰ τίς Βυζαντινὲς εἰκόνες πὸν ὀλόγνα οἱ ἀρχαιοκάπηλοι φουγαδεύουν. Ἐπίσης μιὰν ἔκ-
κληση γιὰ τὴν περίσωση τοῦ «**Ποιτικηοισιοῦ**».

— Στὸν «**Ἡμερήσιο Τύπο**» (6 Δεκεμβρ.) : ἄρθρο τοῦ Σπύρου Μινώτου γιὰ
τὸ «**Πολεμικὸ ἡμερολόγιο τοῦ Μουσολλίνι**», πὸν κατὰ λάθος γράφηκε ὡς ἄρθρο τοῦ
Αργάλντο Μουσολλίνι.

— Στὴν «**Πρωτοπορία**» (Δεκ.) : ἄρθρο τοῦ Φιλήνια γιὰ τὸν Ψυχάρη μαζὺ
μὲ τὸ «**Στεφάνι τῆς Μαργαρίτας**», ἱστορικὰ μᾶς ἀγάπης, περὶ τραγούδια τοῦ Ψυχάρη,
καλλιτεχνικὴ και λογοτεχνικὴ κ.τ.λ.

— Βγήκε και τὸ νρον περιοδικὸν «**Ὁ Λόγος**» τοῦ κ. Τερζάκη. Δὲν τὸ λάβαμε
ἀκόμη.

Στὴ Βραδυνὴ (13 Δεκ.) «**Μία Νέα Σαπφὼ** τῆς Ἑλληνικῆς ποιήσεως— Ρίτα
Μπούμη» ἀπὸ τὸν Φάνη Μιχαλόπουλο.

Ἀλληλογραφία

— Π. Τζανετᾶτον : Θὰ σᾶς γράψουμε ἰδιαιτέρως. Ἄλλὰ ὅσο
γιὰ τοὺς φίλους σας πρέπει νὰ φροντίσετε σεῖς. Ζαμπανίδην
(Σταμπούλ) : Μᾶς συγχωρεῖτε γιὰ τὴν ἀργοπορία. Θὰ τὰ λάβετε ὅλα. Ἐλ-
πίζουμε νὰ γενῆτε φίλος μας.—Μητσόπουλον ἐνταῦθα : Περάστε
καμιά μέρα ἔπειτα ἀπὸ τὴν 1ην Ἰαν. ἀπὸ τὸ Splendid, ὄρα 8-10 π. μ.
— Δανόπουλον : Πρέπει ἀπαραιτήτως νὰ γίνετε πρῶτα συνδρομη-
τῆς. Φύλλα μὲ τὸ πρακτορεῖο δὲν μποροῦμε νὰ στείλουμε. Ἄν θέλει κα-
νεῖς ἄς γραφεῖ.—Δῖδα Μαρι Μαπ. ἐνταῦθα : Εὐχαριστοῦμε θερμά.
Τὸ πένθος δὲν ἀποκλείει νὰ ρηθῆτε νὰ μᾶς δῆτε.—Ρ. Μ. Σῦρον : Μὴ μᾶς
παρεξηγήσεις ποῦ δὲ γράφομε. Ἐέρεις τὰ πράγματα!—C. Brighenti :
Σᾶς τὰ ἔχω μαζέψει, μόνο πὸν δὲν εὐκαιρήσα νὰ σᾶς γράψω. Pardon.
—T. Briccos : Καί σεῖς νὰ μᾶς συγχωρήσετε. Τὰ ἔχω ὅλα ὑπ' ὄψει
μου. Τὸ ὠραιότατο ποίημα θὰ δημοσιευθῆ στὸ ἄλλο φύλλο.—Δῖδα Χα-
τζῆ : Σᾶς εὐχαριστοῦμε θερμά. Πεταχτεῖτε ἔως ἐδῶ νὰ σᾶς δοῦμε. Ἄν
σᾶς ὠφελήσω. Θέλω τόσο νὰ σᾶς γνωρίσω.—Δῖδα Φρόσω Κρ. Δὲν
ἔχω νέα σῖς. Στρηίζομαι στὴ δραστηριότητά σας.—Στ. Σίδηρον : Δὲν ἔχω
και ἀπὸ σᾶς νέα. Γιατί ; Περιμένω ἀνυπόμονα.
—Θερμὰ παρακαλοῦμε τοὺς συνδρομητὲς μας τῆς Σάμου και Θεσσα-
λονίκης νὰ μᾶς σ.ε.λ.ουν τὴ συνδρομὴ τους.

ΑΔΡΙΑΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ "ΠΥΡΟΣ ΖΩΗΣ"

Ἡ ἀρχαιοτέρα τῶν ἐν Ἑλλάδι ἐργαζομένων ἐταιρειῶν

Ἰδρυθεῖσα τῷ 1863.

Διεύθυνσις : διὰ τὴν Ἑλλάδα.

Κρατίνου 5

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΖΩΗΣ "Η ΕΝΩΣΙΣ,"

Ἰδρυθεῖσα τῷ 1829.

Ἡ μεγαλειτέρα Γαλλικὴ Ἀσφαλιστικὴ Ἐταιρεία

και ἐκ τῶν πρῶτων Εὐρωπαϊκῶν Ἀσφαλιστικῶν Ἐταιρειῶν Ζωῆς

Πράκτωρ Ζακύνθου ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΚΑΣΙΜΑΤΗΣ

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΝΕΣΤΛΕ

Γύλα Βλάχας, Γαλακτοῦχον Ἀλευρον Νεστέλ, Φαρίνα ΜΙΑΟ

Διαρκῆς Παρακαταθήκη

Παρά τῷ Ἀντιπροσώπῳ ΑΝΤΩΝΙῷ Δ. ΚΑΣΙΜΑΤΗ

Κυκλοφόρησε ἡ τετάρτη και πέμπτη χιλιάδα τοῦ πολύκροτου πολεμικοῦ
ρομάντζου τοῦ Στρατῆ Μιριβήλη «**Η ΖΩΗ ΕΝ ΤΑΦῶ**». Μποροῦμε νὰ
ποῦμε ἀνεπιφύλακτα πὼς εἶναι τὸ πρῶτο ἑλληνικὸ βιβλίο, πὸν μέσα σ'
ἐλάττω καιρὸ κυκλοφόρησε τόσο πλατιά ὄχι μονάχα στὸν τόπο μας, μά,
και ὡς μαθαίνουμε και στοὺς ἑλληνας τοῦ ἔξωτερικοῦ. Τὸ σκίτσο τῆς τετάρ-
της και πέμπτης χιλιάδας φιλοτεχνήθηκε ἀπὸ τὸ γνωστὸ σκιτσογράφου,
τὸν Ἀντώνη Πρωτοπάτση.

ΓΙΑ ΚΑΤΑΛΟΓΟΝ
ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΤΙΚΗΣ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ

4153.1.62.0020

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ